

INF -SCOOP

INFO-SCOOP is een uitgave van 101 MIPe1

OKTOBER 2001

BRANDPUNT

De invloed van de islam
op de wereld

TARGETS

- Ab Delse
- Airfield
- Military
- Marrison
- Terrorist Camp

INHOUDSOPGAVE **BLZ**

AFGHANEN EN BIN LADEN	3
DE INVLOED VAN DE ISLAM OP DE WERELD	7
BRANDPUNT -HET WESPENNEST AFGHANISTAN (1)	15
-QAEDA, DE BASIS VAN OSAMA BIN LADEN (2)	16
-VIJF 'MISVERSTANDEN' OVER DE ISLAM (3)	18
-MOGELIJKE HISTORISCHE VOEDINGSBRONNEN VAN ANTI-AMERIKANISME (4)	19
DE VERSCHILLENDE WAPENSYSTEMEN IN DE OOR- LOG TEGEN TERRORISME	21
VOEDSELDROPPINGS & PROPAGANDA-OORLOG BOVEN AFGHANISTAN	23

VOORWOORD

De wereld lijkt in brand te staan. Elke dag lezen of horen wij deze berichten: "Oorlog in Afghanistan", "Gaat Nederland militair deelnemen?" "Moslims zijn terroristen" enz enz. Om een bijdrage te leveren aan een stuk algemene beeldvorming, hebben wij gemeend u middels deze INFOSCOOP te informeren over achtergronden en citaten inzake deze materie. Voor alle duidelijkheid wijs ik de lezer er nogmaals op, dat alle informatie in deze INFOSCOOP uitsluitend uit **open bron** is samengesteld.

C-101 Mipel
Majoor M.J.D. Scholten

COLOFON

INFO-SCOOP is een uitgave van
101 Militaire Inlichtingenpeloton

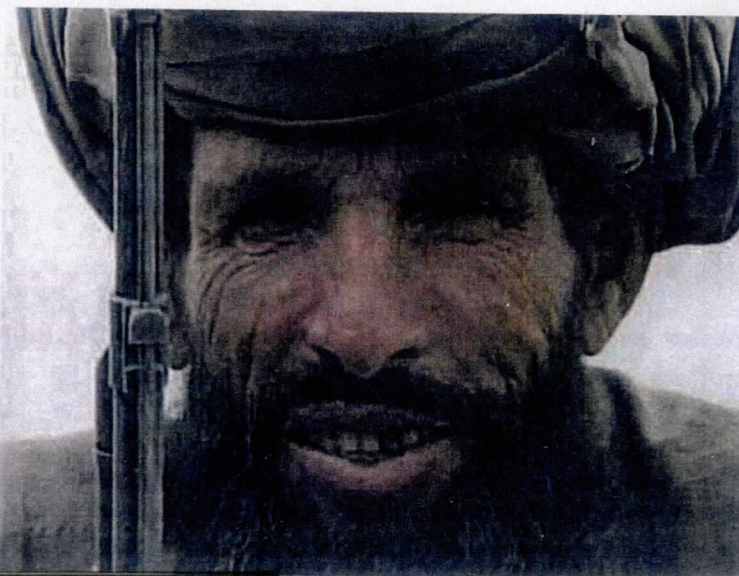
Adres:
Simon Stevinkazerne,
MPC 41A, postbus 9012,
6710 HC Ede.
Telefoon: 0318-683050/3073/3023
Redactie: Maj Scholten, Elnt de Groot,
Sgt1 Veenbrink, Sgt Kolster en
Kpl Weidema.

INFO-SCOOP wordt verzonden aan die instanties welke functioneel belang hebben bij actuele informatie. De inhoud van de INFO-SCOOP is volledig samengesteld uit **open bronnen**. Overname uit deze publicatie is toegestaan mits de bron wordt vermeld. Indien uw adres is gewijzigd, gelieve dit door te geven aan repro 101 MIPel. (zie bovenstaand adres of telefonisch 0318-683023)
Op het Intranet zijn we o.a. te vinden op de startpagina van de KL onder de titel KL bladen of onder het volgende adres:

<http://10.32.2.118/DGC/101mipel/infoscoop>

*Wijze boeken
als ik die dikke boeken zie van geleerden
vol wijze dingen die zij allemaal beweerden
en ik zie de wereld om mij heen, dan moet ik vrezen
dat niemand ooit die wijze boeken heeft gelezen
(T. Hermans)*

Een soldaat van de Noordelijke Alliantie

AFGHANEN EN BIN LADEN

Deze bijdrage werd reeds in 1998 gepubliceerd.

ELNT (BD) VAN AMEROM

In deze bijdrage wil ik u informeren over bovengenoemde onderwerpen. Het feit dat beide onderwerpen aan elkaar zijn gekoppeld, is op zich niet zo vreemd. Gaandeweg het artikel zal u duidelijk worden waarom. Regelmatig komen wij in open en in gerubriceerde (informatie)bronnen het woord Afghaan tegen. Dit woord wordt mijns inziens te vaak verkeerd gebruikt, niet zo zeer in bronnen die informatie geven over het Midden-Oosten, maar met name als het gaat over de Balkan-regio's Bosnië, Albanië en Kosovo. Vandaar dat ik met dat onderwerp zal beginnen, gevolgd door een korte uitleg over de Taliban (koranstudenten). En daarmee is ook een perfecte opstap naar het onderwerp "De handel en wandel van meneer Bin Laden" ontstaan. Want na de bomaanslagen op de Amerikaanse ambassades in Tanzania en Kenia op 7 augustus j.l., werd bijna onmiddellijk in zijn richting gewezen. Het gevolg was dat bijna de hele wereldpers "over hem heen viel". Al in Infoscoop nr. 02-97 wijdde ik een alinea aan deze figuur in een artikel over de Soedan. Reden genoeg dus om, met betrekking tot "de huidige wereldterrorist nr. 1", het een en ander op een rijtje te zetten...

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van: Jane's Defence Weekly, -Intelligence Review, -Pointer, en -Foreign Report 2510, Time, International Herald Tribune, Frankfurter Allgemeine, Elsevier, NRC, Reformatorisch Dagblad, Volkskrant, Algemeen Dagblad, Internet.

AFGHANEN OF AFGHANEN

Sla een willekeurig woordenboek open en u zult bij "Afghanistan" zien staan, dat een inwoner van dat land wordt aangeduid met "Afghaan". Was het nog maar zo simpel. In de afgelopen jaren is in dat gebied zoveel veranderd, dat velen twijfelen of het land nog wel zo heet, de vlag en volkslied nog geldig is en of het personeel op Afghaanse ambassades en consulaten nog de wettige vertegenwoordigers zijn van dat land. Op dit moment hebben slechts drie leden van de Algemene Vergadering van de UN het huidige regiem, de Taliban, erkend. Deze zijn de landen Pakistan, Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten. Het gros van de staten beperkt zich voorlopig met politiek afwachten en de internationale organisaties doen zaken met vertegenwoordigers die zeggen in contact te staan met het huidige regiem, de Taliban. Maar daarover later meer. Allereerst de vraag: hoe is het zo gekomen? Een kort antwoord op deze vraag is onmogelijk. Toch is het voor uw beeldvorming van belang om even in de geschiedenis van dit land te duiken.

De meest gangbare omschrijving van het Afghaanse conflict is deze: De Sovjets bezetten het land in december 1978. De Afghaanse moedja-hedien (heilige strijders) kwamen in opstand en begonnen een jihad (heilige oorlog) tegen de communistische marionetten-regering en de goddeloze Russen.

De bezetters liepen uiteindelijk met hun staart tussen de benen weg en sindsdien vechten de Afghaanen "broederlijk tegen elkaar". Op zich is dat niets nieuws. De partijen, die ook vandaag elkaar nog bestrijden, begonnen daar al mee in 1974. Hun doel was niet alleen om de indringers weg te jagen, maar ook om zelf zoveel mogelijk macht te krijgen. De islam mag dan een bindmiddel heten in deze regio, etnische en vooral stam-conflicten knagen al eeuwen aan de fundamenten van het land. De leiders echter, die elkaar bestrijden, hebben het openlijk over de jihad, ...niet over macht, land, water of vrouwen. Na de communistische periode is daar de regering van president Rabbani, die zich weert tegen een coalitie van noordelijke stammen, en die ook weer gesteund wordt door een "regerings-leger" bestaande uit diverse bevolkingsgroepen. Meerdere keren komt het voor dat van partij wordt gewisseld en op het lagere niveau lopen regelmatig soldaten en commandanten over. Een prominent politiek en militair doelwit was, is en zal de hoofdstad Kabul nog lange tijd blijven.

En altijd is de bevolking weer de dupe.

In 1993 vormen in het buurland Pakistan de Afghaanen de grootste vluchtelingenconcentratie ter wereld. Waarom de overgrote meerderheid naar (sunnitische) Pakistan en niet naar het (shii'tische) Iran vluchtte, ligt aan het feit dat ruim driekwart van de Afghaanen sunniet is. Alleen in het uiterste zuidwesten van Pakistan, langs de grens met Iran, is een shii'tische meerderheid.

DE AFGHANEN

Iets om nooit meer te vergeten: Een 'Afghaan' is een Arabische veteraan van de oorlog tegen de Sovjets in Afghanistan. In Afghanistan zelf worden ze 'Arabieren' genoemd. Om iets van deze groepering te begrijpen is een kleine stap terug in de tijd van belang. We belanden weer midden in de Koude Oorlog. Als voorbeeld zullen we een deel van het leven van de Egyptenaar Khaled volgen. In 1978 was Khalid 13 jaar. Hij debuteerde in dat jaar bij een beruchte groep van "grot-moslims" met de naam al Taqfir w'al-Higrah, die boutiques en disco's in Caïro aanvielen. Op zijn twintigste werd hij gerekruteerd door de blinde Sheik Omar Abdurrachman, die namens de CIA in die jaren strijders ronselde voor de oorlog tegen de Sovjet-Unie in Afghanistan. Als dank kreeg de sheik daarvoor een verblijfsvergunning in Amerika, met alle gevolgen van dien zoals u mogelijk zult weten. In ieder geval belandde Khalid in een van de opleidingskampen langs de grens met Pakistan, die vanaf 1979 na de Russische inval in Afghanistan waren opgericht. Hierbij speelde de CIA, zowel financieel als v.w.b. de levering van uitrusting en wapens, een grote rol. Men zegt dat tot het voorjaar van 1989 een aantal van ongeveer 20.000 Afghaanen in de kampen zijn opgeleid en daarna aan de strijd hebben deelgenomen. Naar schatting zijn er nu duizenden van hen, die zich ergens in de wereld als huurling van de jihad aanbieden. En Khalid? Hij is nu 33 jaar en hangt rond ergens in het noordwesten van Pakistan, wachtend op een nieuwe bestemming. De moslims die de Indiase hindoes bestrijden en de moslims op de Balkan willen hem niet hebben. Naar Egypte kan hij niet meer terug, omdat hij daar wordt gezocht voor moord en het gooien van zoutzuur in gezichten van ongesluisde meisjes. "Dat is mijn werk voor Allah," zegt Khalid. "Ik zal naar Soedan moeten. Wij zijn het zwarte schaap geworden". En de Taliban dan? Hoewel niet kan worden uitgesloten dat enige Afghaanen deel uitmaken van de Taliban-strijders, doen diverse uitspraken

vermoeden dat zij uitsluitend anti-moslim krachten bestrijden en geen moslimbroeders. En juist dat vindt er nu nog plaats in Afghanistan: een moslim-burgeroorlog. Om hier iets van te begrijpen is een korte uitleg van de Taliban op z'n plaats.

De Taliban, een vakbond van Afghaanse radicaal-islamitische studenten, deed voor het eerst van zich spreken in het najaar van 1994. Het verhaal gaat dat een Pakistaans konvooi werd overvallen door bandieten en vervolgens ontzet door een mysterieuze groepering: de Taliban, toen nog maar 800 man sterk. Binnen de kortste keren was dat aantal veelelvoudigd. In Afghanistan zelf bestreed de rebellerende premier en guerilla-leider Gulbuddin Hekmatyar op dat moment de 'regeringstroepen' van zijn president Rabbani, die zich in Kabul had verschanst. Sinds 1992 hadden de onderlinge twisten al meer dan 20.000 doden veroorzaakt. Daarnaast konden de duizenden vluchtelingen, nadat de Russen waren verjaagd, niet naar Afghanistan terugkeren.

En juist in de vluchtelingenkampen was een goede voedingsbodem voor de Taliban ontstaan. Zij geven zichzelf uit voor jonge Afghaanse vluchtelingen die een 'studie' hebben gevolgd aan islamitische scholen in Pakistan. Hun leider is de voormalige mullah (schriftgeleerde) van de Binnori-moskee in de Pakistaanse hoofd-

Talibanstrijders met stingers

stad Karachi. Maar volgens waarnemers is de Taliban niets anders dan een nieuwe verschijningsvorm van al bestaande groeperingen en is de beweging voorgekookt in de Pakistaanse keuken, met financiële hulp van Saoedi-Arabië.

Hoe dan ook, in het voorjaar van 1995 was door een 'studentenleger' van ca. 25.000 man ongeveer een derde van Afghanistan 'bevrijd' en werd de hoofdstad Kabul bedreigd. Op dit moment is ruim tweederde van het land, inclusief de hoofdstad Kabul, door de Taliban veroverd. Alleen in het noorden gaat de strijd onverminderd door. Dat de belangrijkste oorzaak voor hun explosieve successen moet worden gezocht in de madrassa's (religieuze scholen) in Pakistan, is buiten kijf. De mullahs brengen daar de pupillen een onwankelbaar geloof in de koran bij en daarnaast timmeren zij er een ijzeren discipline bij hun leerlingen in. Eén regel wordt er met name ingestampt: "We zullen de boodschap van de islam over de gehele wereld uitdragen". Veel madrassa's in Pakistan staan onder invloed van de fundamentalistische beweging Jamiat Ulema-Islami (JUI), van Fazlur Rahman.

JUI, die meerdere zetels in het Pakistaanse parlement bezit, zou de Taliban van veel geld hebben voorzien. Bovendien strijden er ook Pakistaanse JUI-Taliban mee in Afghanistan. Verder schijnt JUI fors te worden gefinancierd vanuit het Golfgebied. Geruchten gaan dat de Pakistaanse ISI (geheime dienst) en de CIA een voorname rol hebben gespeeld m.b.t. de opkomst van de Taliban. De Amerikanen zouden vooral zijn gecharmeerd van de pogingen van de Taliban de heroïne- en hasjiesj-productie te beëindigen. Het is de Taliban de laatste tijd echter niet voor de wind gegaan. Het succesvolle offensief van de 'studenten' lijkt enigszins te hebben ingeboet. Het (nog) Verenigde Oppositiefront lijkt zich in het noordelijke berggebied aardig te kunnen handhaven. Deze coalitie staat (op dit moment) onder de militaire leiding van Ahmed Shah Massood, de onofficiële minister van defensie van het regeringsrestant van Afghanistan. Op 20 september kwam de melding dat zij zelfs in staat waren de hoofdstad Kabul met raketten onder vuur te nemen. Daarnaast dreigt het ook aan de westelijke sunnitsche grens waar, naar verluidt, het sji'itische buurland Iran een leger van 200.000 man naar toe heeft gestuurd. De officiële reden is de in augustus gepleegde moord op 9 Iraanse diplomaten en een Iraanse journalist door de Taliban. De man die verantwoordelijk is voor de buitenlandse betrekkingen van de Taliban, Mohammed Hassan Akhund, riep op 22 september Iran op redelijk te zijn en geen oorlog te beginnen. "We hebben Stinger- en Luna-raketten opgesteld en zullen ons niet alleen verdedigen, maar we volgen de vijand tot op zijn eigen grondgebied", zo dreigde hij.

BIN LADEN

Als u al de bovenstaande ingrediënten in een grote pan gooit en er een soepje van wilt koken, mag het snuffje "Osama bin Laden -zout" niet ontbreken. "Jane's" schrijft al jaren af en toe iets over deze mysterieuze figuur. Mede naar aanleiding van de aanslagen op de Amerikaanse ambassades van augustus j.l., begonnen een aantal auteurs gehaast bronmateriaal over Osama te verzamelen. Eind september verschenen dan ook ineens meerdere artikelen over hem. Wat volgt is de chronologische samenvatting hiervan...

JEUGDPERIODE

Osama werd in 1957 geboren als 17e kind van Mohammed bin Laden. Naar verluidt was hij de lievelingszoon van de 52 kinderen van zijn vader. Zijn moeder, de elfde en laatste vrouw van Mohammed, is een Palestijnse. Dit verklaart mogelijk Osama's heftige anti-Joodse en anti-Israëliëse gevoelens. Zijn vader was in Saoedi-Arabië als simpele metselaar begonnen, nadat hij vanuit Zuid-Jemen naar het koninkrijk was geëmigreerd. Al gauw viel hij in de smaak van de stichter van de staat, koning Ibn Saud. Voor hem bouwde Mohammed een paleis. Het bouwwerk beviel de vorst zo goed, dat sindsdien de familie Bin Laden eigenlijk geen kwaad meer kon doen. Als gauw staat Mohammed dan ook aan het hoofd van het 'Bin Laden Bouwbedrijf' en verwerft een bedrag van meer dan \$5 miljard aan koninklijke bouwopdrachten voor kantoren, huizen en moskeeën. Osama, die dus opgroeit in een rijk welverend milieu, komt al op 16 jarige leeftijd als student in aanraking met radicale islamitische politiek in de hoofdstad Riad. Omstreeks deze tijd raakt hij goed bevriend met Prins Turki Ibn Feisel, chef van 's lands geheime dienst en zoon van de in 1975 vermoorde vorst Feisal.

OSAMA, DE AFGHAAN

Osama, die inmiddels in het constructiebedrijf van zijn vader was gestapt, wordt geradicaliseerd door de Russische inval in Afghanistan. Samen, zo heet het, "delen prins Turki en Osama hun zorgen over de bedreiging van de islam door innerlijke zwakte en machten van buitenaf". Het idee wordt al gauw geboren om vrijwilligers naar Afghanistan te sturen.

Een paar dagen na de Russische inval vliegt de 22-jarige Osama al naar Afghanistan om de opleiding van eerste binnengekomen islamitische guerilla-strijders, later moedjahediens genaamd, mee te helpen organiseren. Met toestemming van prins Turki bouwde hij zijn netwerk van rekruten daarna verder uit. Bij zowel de heersers van de Golfstaten als gefortuneerde Arabische zakenlieden weekte hij geld los voor training, uitrusting en wapens voor zijn Afghanen. Bin Laden financierde voor hen onderdak in het in Pakistan gelegen Peshawar, vlak bij de grensovergang van de beruchte Khyber Pas. Samen met zijn Palestijnse partner en lid van de Moslim Broederschap, Abdullah Azzam, richt hij daar medio 1980 de Maktab al Khidamat op, een logistiek centrum voor de strijd tegen de communisten. Daarnaast was Bin Laden eind 1980 betrokken bij de oprichting van het trainingskamp Ma'asadat Al-Ansar in Afghanistan zelf, waar zowel plaatselijke als internationale rekruten werden opgeleid.

Volgens de correspondent van de Süddeutsche Zeitung en islamexpert Rudolph Chimelli heeft Osama een charismatische uitstraling en tevens een scherpe neus voor "de juiste mensen kennen". Dat bewijst de volgende korte anekdote. Van de Binnori-moskee in Karachi had in die tijd "nauwelijks iemand gehoord, met uitzondering dan van Afghaanse vluchtelingen en Osama bin Laden. De laatste maakt zich zeer verdienstelijk en ondersteunde deze moskee en haar obscure prediker in de jaren tachtig financieel. En juist deze mullah, Mohammed Omar, werd jaren later bekend als de huidige leider van het Afghaanse Taliban-regime. Osama toonde deze schriftgeleerde zozeer zijn genegenheid, dat hij hem zelfs een fraai onderkomen schonk.

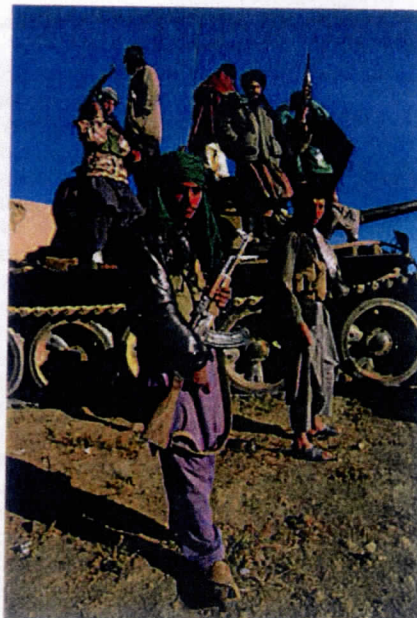
Hoewel Bin Laden, -volgens de meeste getuigen-, nooit direct contact met de CIA heeft gehad, was hij een sleutelfiguur van de beweging

waar de Amerikaanse organisatie ongetwijfeld achter stond. De CIA immers financierde en bewapende de moedjahediens 10 jaar lang. Volgens meerdere bronnen zijn de trainingskampen, die de Amerikanen op 20 augustus j.l. met kruisraketten bestookten, onder verantwoordelijkheid van de CIA gebouwd. Er zijn geen bewijzen dat Osama persoonlijk heeft deelgenomen aan gevechtsacties in Afghanistan. Volgens één voormalige inlichtingenagent heeft Bin Laden wel degelijk meerdere keren met de CIA gecoördineerd, vooral v.w.b. logistieke aspecten met betrekking tot de strijd in Afghanistan. In 1988 richt hij, met vooruitziende blik, de organisatie Al-Qa'ida (de Militaire Basis) in Afghanistan op. En al in 1990 begon hij met de overbrenging van Afghanen naar de Soedanese hoofdstad Khartoum. Tot slot: In zijn interview aan CNN vorig jaar beperkt hij zich tot de opmerking dat "het grootste voordeel van die veldtocht (Afghanistan) was, dat de mythe van de supermacht (de voormalige Sovjet-Unie) was vernietigd".

HET CONFLICT

In 1991 was Osama weer terug in zijn vaderland en werd weldra als de "organisator van de oorlog omwille van het geloof", de favoriet van het Saoedisch koningshuis. Zijn familiebedrijf (the Saudi Bin Laden Group) kreeg de opdracht de moskeeën van Mekka en Medina te verbouwen, wat hem de lieve som van meer dan \$3 miljard opleverde. Daarnaast bouwde hij verder aan zijn financiële wereldwijde netwerk. De ommekeer in de nauwe relatie met het Saoedisch vorstenhuis begon eigenlijk al na zijn terugkeer. Als reactie op de bezetting van Koeweit door Irak in datzelfde jaar, waren al in 1990 de eerste Amerikaanse soldaten begonnen Saoedi-Arabië binnen te stromen ('Desert Storm'). In de streng religieuze optiek van Bin Laden stond deze daad gelijk met aan "verraad van de islam". Osama trachtte hierop de Saoedische overheid met zijn plannen en kaarten te overtuigen dat zijzelf de Irakezen wel konden verdrijven, maar hij ving overal bot. Daarom bleef hij ageren tegen de "bezoedeling van islamitische bodem met de meest heilige plaatsen Mekka en Medina" en deinsde er zelfs niet voor terug om de Saoedische oppositie in ballingschap (Londen) te financieren. Riad reageerde door hem eerst zijn paspoort en later in

Talibanstrijders

1994 ook zijn staatsburgerschap af te nemen. Zijn vriend prins Turki evenwel hielp hem en zijn gezin om via Jemen naar Soedan te vluchten.

BALLINGSCHAP IN SOEDAN

In 1991 kwam Osama bin Laden met zijn vier vrouwen en een onbekend aantal kinderen in Khartoum aan. Hij bouwde zich een aardig 'optrekje' in de buurt van de hoofdstad, leidde van daaruit verder zijn zaken-imperium en ondersteunde tegelijkertijd financieel het sunnitisch fundamentalistische regime van politiek leider Hassan Turabi. Volgens Jane's Intelligence Review (oct'98) liet hij opnieuw honderden Afghanen overkomen, die hij als bodyguards en als instructeurs voor de door hem gefinancierde opleidingskampen inzette. Volgens een voormalige Soedanese militaire inlichtingsofficier bevond het grootste kamp zich langs de Nijl bij het oord Soba, 10 km zuid van Khartoum. Volgens deze bron waren er ook Iraniërs onder de instructeurs, die voor de opleiding zorgden van cursisten uit Algerije, Tunesië, Bosnië, Tsjetsjenië, de Filipijnen, Syrië, Saoedi-Arabië, Egypte, Eritrea, Ethiopië, Oeganda en Somalië. Het betrof natuurlijk de training van islamitische bevrijdingsbewegingen, door de tegenpartij 'terroristen' genoemd. Het aantal Iraanse instructeurs schijnt na 1992 behoorlijk te zijn gedaald, terwijl hun aantal in Libanon (Be'kaa-vallei) toenam.

Volgens een voormalige Soedanese legerkapitein bevinden zich daarentegen nu permanent meer dan 60 Iraakse militaire experts in Khartoum. Ongeveer twintig van hen zijn militaire luchtmacht-specialisten, anderen schijnen o.a. munitietechnici te zijn en verblijven permanent in het Militaire Industrie complex in Khartoum.

Terug naar Bin Laden. Volgens de ex-inlichtingsofficier formeerde hij al gedurende zijn Soedanperiode zijn eerste "schaduw"-coalitie, samengesteld uit een groot aantal islamitische groeperingen.

Daarnaast richtte hij een adviesraad op, waarbij ten minste 43 aparte islamitische bewegingen uit de hele wereld betrokken waren. Volgens de bron waren daaronder de Islamitische Groep (Egypte), het Oromo Islamitische Front (Ethiopië), de Islamitische Jihad (Eritrea), de Islamitische strijdkrachten van sjeik Abdullah (Oeganda), AIS- het Islamitische Reddingsleger- de gewapende arm van het FIS (Algerije) en het Moro Bevrijdings Front (Filipijnen). Deze adviesraad, nu schijnt de voorloper te zijn van wat later bekend werd als het Wereld Islamitische Front. Maar daarover later meer.

Bin Laden verwerfde zich in de westerse zakenwereld alleen een grote bekendheid door de bouwprojecten die hij in Soedan uitvoerde. Alereerst was daar zijn beroemde 800 km lange asfaltweg tussen Khartoum en het aan de Rode Zee gelegen Port Sudan. Voorts legde hij bij dezelfde zeehaven een internationaal vliegveld aan.

Andere lucratieve opdrachten van de Soedanese overheid vulden en passant de orderportefeuille van Bin Ladens firma's. Ook financierde hij de bouw van de farmaceutische fabriek El-Shifa en hoewel hij daarin geen direct financieel belang in schijnt te hebben, zou hij op indirecte wijze wel bij de onderneming betrokken zijn via zijn contacten met de huidige "fabriekseigenaar" Saleh Idris.

Saillant detail uit deze levensperiode: één van Bin Ladens partners in diens Soedanese import- en exportactiviteiten was de zoon van de eerder genoemde politieke leider Hassan Turabi.

En in Khartoum ontmoette hij ook een oude Afghaanse wapenbroeder, Ghazi Salehed-Din, de huidige minister van informatie van het Soedanese regiem.

Volgens een artikel in Foreign Report gingen de activiteiten van Bin Ladens organisatie Al-Qa'ida gewoon door. Moslim-strijders werden blijvend ondersteund in Afghanistan, maar ook in Bosnië, Tsjetsjenië, Tadjikistan, Somalië, Yemen, de Filipijnen, Algerije, Eritrea en (later) mogelijk ook in Kosovo. Dat het niet alleen bij opleiden in Afghanistan en in Soedan bleef, maar ook tot daden kwam getuige o.a. het volgende: Al Gama'at al Islamiya, een belangrijke Egyptische fundamentalistische groepering pleegt in 1995 een (mislukte) moordaanval op president Mubarak; een vluchtplaats wordt geboden aan de terrorist Ramzi Yousef, na de bomaanslag in het World Trade Center (1993); aanvallen worden uitgevoerd op Amerikaanse soldaten in Yemen en Somalië tijdens operatie "Restore Hope" etc.

Onderzoeken wezen toen al uit dat meneer Bin Laden, hoewel mogelijk niet direct betrokken, toch wel een belangrijke vinger in de pap had bij meerdere islamitische terroristische acties. Genoeg reden dus voor zowel Saoedi-Arabië als voor de VS om het Soedanese regiem onder druk te zetten om hem uit te wijzen, wat in mei 1996 geschiedde. En in zijn kielzog nam hij de Soedanese veiligheidsagent, die hem al die jaren in de gaten had moeten houden, als zijn administrateur mee naar Afghanistan.

BALLINGSCHAP IN AFGHANISTAN

Sinds die tijd verblijft Osama bin Laden weer in het land van de "koranstudenten" die nu, naar verluidt, 90 % van Afghanistan controleren. Hij nestelt zich weer in het gebied met de opleidingskampen te Jalalabad en Khowst, oost en zuidoost van de hoofdstad Kabul. Maar hij zit daar zeker niet stil. In datzelfde jaar staat hij een interview toe aan the Time, waarin hij zegt: "De moslims branden van woede jegens Amerika. Amerika doet er beter aan Saoedi-Arabië te verlaten". Niet veel later wordt een slaapverblijf van Amerikaanse mariniers in al-Khobar opgeblazen. In maart 1997 geeft hij aan CNN een interview, en bevestigt zijn rol en die zijn volgelingen m.b.t. de voorbereiding van aanslagen op Amerikaanse soldaten. Hij vertelde dat "Afghaanse Arabieren" die hem loyaal zijn, betrokken waren in de aanslagen op de US troepen in Somalië, waarbij totaal 30 soldaten om het leven kwamen.

De voormalige Soedanese agent bevestigde deze verklaring door te vertellen dat Ben Ladens mannen in die tijd een basis hadden ingericht en wapens vanuit Ethiopië/Somalië hadden binnengesmokkeld. Een US-vertegenwoordiger, die in dezelfde periode in Somalië was geweest, zei dat altijd onduidelijk is gebleven door welk type wapensysteem Amerikaanse helikopters daar onverwacht zijn neergeschoten. Niet uitgesloten moet worden dat dit is gebeurd met de Stingers, die door de CIA waren geleverd om er in Afghanistan de Russische HIND-gevechtshelikopters mee uit de lucht te halen. In ieder geval is duidelijk dat de westerse inlichtingendiensten klaarwakker zijn geworden en op het vinkentouw zitten als het gaat om het islamitisch terrorisme in het algemeen en de activiteiten van Bin Laden in het bijzonder. Getuige hiervan zijn de artikelen van de internationale en nationale pers, die met enige regelmaat worden gepubliceerd. Zo werd bijvoorbeeld bekend dat, na het zogenaamde CNN-interview, "derden" de Taliban hadden benaderd met de (politieke) mededeling dat zij zich stoor-

den aan Bin Ladens fysieke aanwezigheid op Afghaanse bodem. Deze wilde zijn gastheer niet in grote problemen brengen, maar Taliban-leider Mohammed Omar zou, denkend aan zijn door Osama's geschonken fraaie onderkomen, Bin Laden hebben toegevoegd: "Je bent een van ons en dat blijf je". Als jihad-strijders, als martelaars in spe in de islamitische oorlog, laat je elkaar tenslotte niet vallen. In februari dit jaar deed Bin Laden de volgende stap.

In een verklaring werd de oprichting aangekondigd van "het World Islamic Front", in wezen een verkleinde uitgave van de eerder genoemde adviesraad van de 43 islamitische "bevrijdingsbewegingen".

Dit front werd nader omschreven als "Islamitisch Strijdfrent tegen Joden en kruisvaarders", waarmee natuurlijk Israël en de westerse wereld wordt bedoeld. Tegelijkertijd werd een religieus bevel, een fatwa, bekendgemaakt waarin moslims worden opgeroepen "de Amerikanen en hun bondgenoten te doden, zowel burgers als militairen, overal ter wereld".

Deze verklaring was ondertekend door Bin Laden en een aantal radicale islamleiders uit Egypte, Noord-Afrika, Pakistan en Bangladesh (o.a. Al Gama'at al Islamiya, the Islamic Holy War, the Harakat al Ansar en twee andere groeperingen).

Naast het feit dat meerdere Arabische regimens al beducht waren voor Bin Ladens groeiende invloed, betekende deze actie voor hen de bekende druppel, die de emmer doet overlopen. Prominente mullahs maken bekend dat een fatwa alleen kan worden afgekondigd door een hoge islamschriftgeleerde, wat Osama natuurlijk niet is. De volgende stap hierna zet Saoedi-Arabië. De Taliban, die hun Saoedische protectie liever niet op het spel zet, arranjeert een ontmoeting tussen Bin Laden en zijn vroegere vriend prins Turki om hem tot rede te brengen. Diens missie faalde hopeloos.

BIN LADENS DADEN?

Enige tijd hierna is het stil rond Bin Laden. Op 6 juli echter komt een opmerkelijk bericht uit de Albanese hoofdstad Tirana: "Een gecombineerde actie van CIA, FBI en de Albanese RENE (anti-terroristen eenheid) hebben twee Egyptische moslim-fundamentalisten in Tirana opgepakt en op het vliegtuig naar de VS gezet". Later worden nog eens vijf Egyptenaren met valse paspoorten aangehouden en aan Egypte uitgeleverd. Een UCK-commandant in Tropoje (Albanië) beweerde niet veel later dat er zeker 1500 Afghanen in Kosovo aanwezig waren.

Er volgen diverse speculaties over de omvang van de groepering en het doel van de uitgewezen Egyptenaren. Behoorden zij tot een logistieke organisatie ten behoeve van genoemde afghanen of was hun doel mogelijk de Ameri-

Osama bin laden

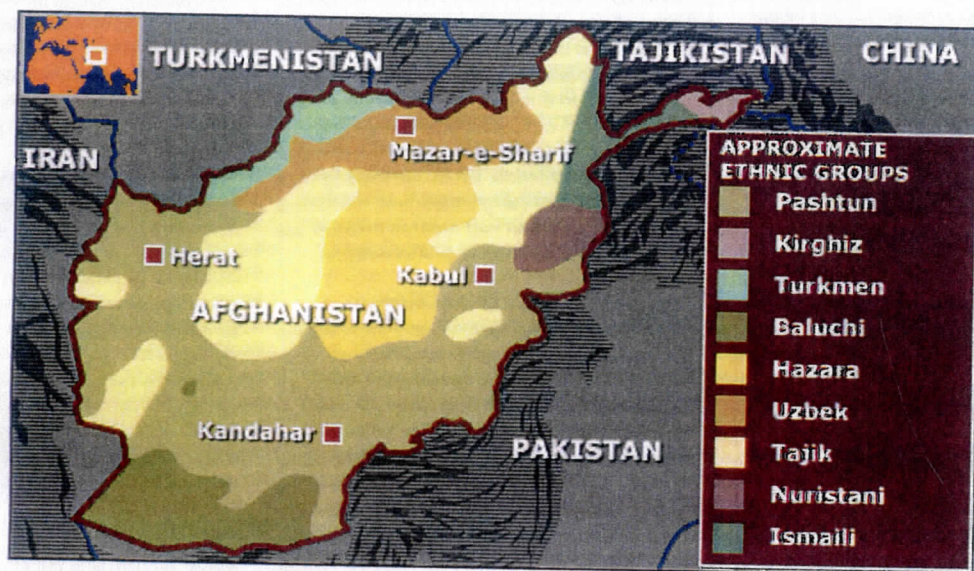

kaanse ambassade. Waren zij aanhangers van Bin Laden en/of een deel van een omvangrijk islamitisch terroristennetwerk op de Balkan? De waarheid horen we wellicht nog eens.

Helaas slaagden wel de acties op 7 augustus op de Amerikaanse ambassades in Kenia en Tanzania, waarbij honderden slachtoffers vielen. Nog vers in ons geheugen staat de Amerikaanse tegenmaatregel met het kruisvluchtwapen. Opmerkelijk is de snelle arrestatie van een aantal mogelijke daders, o.a. een Palestijn in Pakistan en een Jemeniet in Kenia. Beiden, leden van Al-Qa'ida, zijn voor onderzoek naar de VS overgebracht. Belangrijker zijn echter de maatregelen om het financieel netwerk van de Bin Laden op te rollen.

Volgens deskundigen is dat een vrijwel onmogelijke opgave. Hoewel zijn vermogen op ongeveer 400 miljoen gulden wordt geschat, zit het grootste deel van dat bedrag in handelsmaatschappijen en investeringsbanken, die door tussenpersonen worden geleid. De winsten echter worden naar zijn ondergrondse organisatie doorgesluist. Toch schijnt al een klein succes te zijn geboekt. Op 16 september werd een financieel expert en vermoedelijke handlanger van de Bin Laden Group, Mamdu Mah-mud Salim, op beschuldiging van terrorisme te Grüneck (BRD) opgepakt.

Het duistere en politieke verleden van Bin Laden roept veel ongemakkelijke vragen op aan het adres van Saoedi-Arabië en de VS. Als Osama ooit voor een westerse rechtbank verschijnt, zou zijn verhoor wel eens "weinig aangenaam kunnen zijn voor de geheime diensten van Saoedi-Arabië, Pakistan en de VS". ■

Etnische groepen in Afghanistan

Regionale kaart Afghanistan

DE INVLOED VAN DE ISLAM OP DE WERELD

KAP (BD) VAN ELK

In dit artikel wil ik u kennis laten maken met de Islam. Tegen de achtergrond van de gebeurtenissen van 11 september 2001 is het voor veel mensen onbegrijpelijk dat er anno 2001 mensen zijn die willen sterven voor de goede zaak van het geloof.

Ik wil in dit artikel aandacht besteden aan het ontstaan van de Islam, de stromingen binnen de Islam en de kenmerken van de meer extreme stromingen binnen de Islam. Voorts zal ik trachten verbanden te leggen naar een aantal typerende daden van moslim-gelovigen. Ik zal in dit artikel slechts in algemene zin iets zeggen over mensen als Bin Laden en Saddam Hoessein, die bestempeld worden als leiders van de aanhangers van deze stromingen.

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van: De Atlas van de Religie, Elsevier, Zwolse Courant, Time Magazine en Internet.

HET ONTSTAAN VAN DE ISLAM

Leven en betekenis van Mohammed. Mohammed is de oprichter van de Islam, profeet en afgezant van God. Hij zag zichzelf niet als de grondlegger van een nieuwe religie, maar als een afronder van de ware monotheïstische oergodsdienst die sinds het begin der tijden was verkondigd.

Mohammed werd rond 570 geboren in Mekka. Na de vroege dood van zijn ouders woonde hij in het huis van zijn oom Abu Talib. Als jongen was hij herder en op 25-jarige leeftijd werd hij karavaanleider bij de rijke weduwe Chadija, met wie hij later trouwde. Als karavaanleider ondernam hij reizen naar Syrië en in deze smeltkroes van culturen en religies kwam hij voor het eerst in contact met het geloof van joden, christenen en de Oudarabische godzoekers, die het polytheïsme wilden afschaffen het geloof in één god onderwezen.

Rond zijn 40e voelde Mohammed zich voor het eerst geroepen. De Koran schrijft dat de engel Gabriël hem in een droom een boek voorhield dat hij moest lezen. Hij verzette zich hevig maar de engel zette hem, nog steeds in zijn droom, onder zware druk. Bij het ontwaken voelde hij echter "een geschrift in zijn hart geschreven". Gabriël verkondigde hem dat hij – Mohammed – de profeet van God was. Gedeprimeerd zocht hij de eenzaamheid op en overwoog zelfs zelfmoord, maar na lang overwegen nam hij de beproeving op zich.

Rond 610 begon hij in en rond Mekka te prediken tegen de zedenverwildering, religieuze natigheid en sociale onverschilligheid.

Als een ware hervormer riep hij op tot een God welgevallig leven en preekte hij het uitgesproken monotheïsme: er was maar één God (Allah), die heer was in de Kaaba, het oude polytheïstisch heiligdom in Mekka.

Aangezien hij zo predikend gezien werd als een lastpost voor de rijken van Mekka, die hun levensstijl bedreigd zagen, werd hij het slachtoffer van laster en bespotting, van zowel Arabieren uit Mekka als ook door joden en christenen. Uiteindelijk werd hij met zijn aanhangers uit Mekka verbannen. Zijn hevige conflicten met de inwoners van Mekka groeiden uit tot regelrechte vijandigheid, maar tegelijkertijd kreeg hij een hele stoet nieuwe aanhangers.

Zoals eerder gezegd was Mohammed een bijzonder vroom man en oprecht overtuigd van de waarheid van zijn openbaringen. Hij was een psychologisch zeer begaafd leider met zendingsdrang, die meer werd gekenmerkt door zijn gevoel en een sterke wil dan door een nuchter, analytisch verstand. Hij verkondigde een tamelijk wereldse leer die in overeenstemming was met de eisen die de politiek, de oorlog en de gedifferentieerde sociale orde stelden, zonder er helemaal in onder te gaan. Hij gaf zijn eigen

fouten openlijk toe, maar bleef zijn leven lang gevoelig voor bespotting door zijn tegenstanders.

Hij schijnt er aanvankelijk van overtuigd te zijn geweest joden en christenen gemakkelijk over te kunnen halen tot zijn boodschap. Toen zij zich tegen hem verzetten en hem bespotten, keerde hij zich steeds feller tegen hen.

DE BETEKENIS VAN DE PROFEET

Behalve in hun godsbeeld, blijkt ook uit de betekenis van profeten de duidelijkste verwantschap van de Islam met het christendom.

De Koran draagt de boodschap uit dat God aan alle volkeren profeten heeft gestuurd, die telkens afkomstig zijn uit hun eigen geleiders.

De Koran maakt onderscheid tussen eenvoudige profeten, die actief waren als vermaners en waarschuwers, en afgezanten van God, die zeer uitverkoren zijn. Mohammed geldt als laatste in een hele reeks profeten en wordt in soera (=hoofdstukaanduiding in de Koran) 33.40 "zegel van de profeten" genoemd. Als belangrijkste profeten voor Mohammed gelden in de Islam dezelfde die ook in het jodendom en christendom belangrijk zijn: Abraham (Ibrahim), Mozes (Musa) en Jezus. De Islam erkent de oeropenbaring en het oerverbond van God met Adam als eerste mens, maar wijst de erfzonde af.

DE KORAN: DE BOODSCHAP VAN GOD

OPBOUW EN BETEKENIS VAN DE KORAN

Voor een gelovige moslim is de Koran het heilige boek waarin de directe openbaringen van God zijn opgeschreven in de vorm waarin ze door de profeet Mohammed aan de mens zijn geopenbaard. De Koran is voor de gelovige het absolute richtsnoer voor al zijn handelen, een gids ter lering en stichting.

Het woord Koran is afgeleid van het Arabische woord "qara'a, dat lezen, voordragen betekent. De Koran is aldus het boek dat gelezen of voorgedragen moet worden. Het eerste woord van de goddelijke openbaring aan Mohammed dat is opgeschreven is in de 96^e soera, de oudste uit de Koran, dan ook "Iqra!" (lees!).

De Koran omvat 114 soera's (hoofdstukken) van verschillende omvang, die zijn genoemd naar een karakteristiek woord uit de tekst. Ze staan niet chronologisch geordend; verschillende periodes van Mohammeds roeping staan door elkaar, wat af en toe leidt tot tegenstrijdige uitspraken. Alle soera's, met uitzondering van nr. 9, beginnen met de aanroeping van God (*basma*).

Het Arabisch uit de Koran geldt voor gelovige moslims als door God geïnspireerd, reden waarom er lange tijd weezin en zelfs verzet bestond en nog steeds bestaat, tegen vertalingen van de Koran in andere talen. De Koran is van goddelijke oorsprong, eeuwig en niet-geschieden en bestond al voor het ontstaan van de wereld bij God als "hemels oerboek" en "woord Gods". De boodschap is direct en zonder aanpassingen aan Mohammed doorgegeven.

Na de dood van Mohammed in 632 gold de goddelijke openbaring als voltooid. Onder de derde kalief, Uthman (644-656), werd de Koran in zijn huidige vorm aan de gelovigen gepresenteerd.

Niet alleen wat Mohammed had gezegd, ook het voorbeeldige leven van de profeet stelde de gelovigen voor interpretatieproblemen; of liever gezegd de betrouwbaarheid van de overlevering over zijn doen en laten in uiteenlopende situaties. Daardoor werd de *sunna* (= Arabisch 'sunna = gewoonte, gebruik), de voorbeeldige levenswandel van de profeet, sterk opgewaardeerd.

Niet alleen wat Mohammed had gezegd, ook het voorbeeldige leven van de profeet stelde de gelovigen voor interpretatieproblemen; of liever gezegd de betrouwbaarheid van de overlevering over zijn doen en laten in uiteenlopende situaties. Daardoor werd de *sunna* (= Arabisch 'sunna = gewoonte, gebruik), de voorbeeldige levenswandel van de profeet, sterk opgewaardeerd.

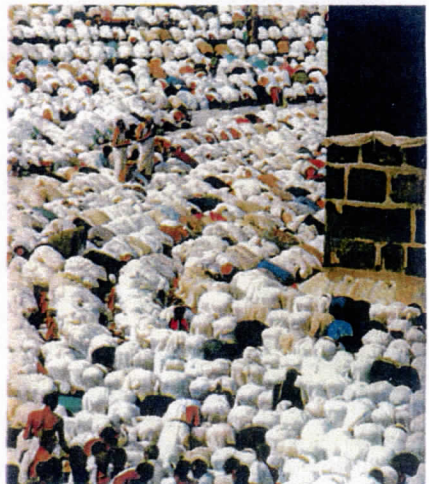
ISLAM: LEER EN RELIGIEUS LEVEN

DE ENIGE – ALLAH: SCHEPPER – HEER DER WERELDEN – RECHTER

Het geloof in de ene en enige god Allah is de kern van de Islam. Dit onwrikbare theocentrische wereldbeeld vindt bij de moslim uitdrukking in een onvoorwaardelijke toewijding en verering van God en de onbetwiste onderwerping aan zijn wil en raadsbesluit. Daarom zijn de strijd tegen elke vorm van polytheïsme en het benadrukken van Gods uniciteit steeds terugkerende motieven in Mohammeds religieuze vermaningen.

In de Koran is God de schepper van al wat is, waarbij de schepping zelf wordt voorgesteld als de scheiding van hemel en aarde uit één

Moslims aan het bidden in Mekka

De Koran

massa. Net als in het Oude Testament schiep God de mens uit aarde of leem. Ook de Koran benadrukt af en toe dat God scheidt door het uitspreken van de woorden "er zij" (en er was). De Koran legt de nadruk op de goede ordening en saamhangendheid van al het geschapene. De wetten van de wereld, ook die van de causaliteit (= betrekking van oorzaak en gevolg), zijn direct afkomstig van de goddelijke wil en de goddelijke wijsheid.

Alles wat de mens overkomt, is door god voorbestemd (predestinatie). Door de nadruk op de predestinatie werd bij het onderzoek van de relatie God-mens het vraagstuk van de vrije wil van de mens een belangrijk strijdpunt binnen de Islamitische leer. De vraag rees waarom God sommige mensen tot het ware geloof brengt en daarmee de verlossing, terwijl hij anderen ongelovig laat. Zo streften in de vroege jaren van de islam de ontkenner van de vrije menselijke wil tegen de gloedvolle verdedigers van de mens die vrij was te beslissen en te handelen.

Overgebleven is de school van de asjarieten (vanaf de 10^e eeuw), die de nadruk legt op de onbeperkte predestinatie van alle werken door God, maar tevens wijst op de verantwoordelijkheid van de mens. De asjarieten gaan uit van twee niveaus in elk handelen: elk werk wordt door God in de mens geschapen, maar de mens neemt dat werk aan en maakt het zich eigen, waardoor hij een gevoel van vrijheid beleeft. De mogelijkheid tot dit aannemen en eigen maken is door God in de mens geschapen. Het uitgangspunt voor deze wijze van denken zijn de geboden en verboden van God in de Koran. Ethische regels kunnen alleen op zinvolle wijze worden opgesteld als de mens onderscheid kan maken tussen goed en kwaad.

De belangrijkste vijand van het islamitische monotheïsme is de veelgoderij, in welke vorm dan ook. Steeds weer wordt benadrukt dat Allah de enige is, b.v. in de korte soera 112: "Zeg: hij is God, de enige, God de soevereine. Hij heeft niet verwekt, noch is hij verwekt. En niemand is zijn gelijke.

De zwaarste zonde, die ook God niet kan vergeven, is "naast God" andere goden of goddelijke personen te stellen.

Dat verbod was aanvankelijk voornamelijk gericht tegen het Arabische polytheïsme dat Mohammed op zijn reizen aantrof. (Mogelijk is dit een reden geweest voor de Taliban in Afghanis-

tan om afgelopen zomer de zandstenen boeddha beelden te verwoesten).

Op vele plaatsen in de Koran wordt heftig gefulmineerd tegen het idee van een God die verwekt en kinderen heeft. "God heeft geen kind genomen en er is geen (andere) god naast hem" (soera 23.91). De gedachte aan een andere god of goddelijk persoon betekent binnen de islam afstand doen van het geloof in de ongedeelde almacht en heerschappij van God en een verzwakking van de unieke goddelijke soevereiniteit.

Daarom is het niet alleen verkeerd en leugenachtig, maar, sterker nog godslastering.

Het islamitische hiernamaals

Het geloof in een "jongste dag" en in Allahs strenge oordeel over het aardse leven en handelen van de gelovigen is een uitermate belangrijk element in de islam. De dood betekent voor een moslim dat lichaam en ziel gescheiden worden, waarbij speciale engelen des doods (vooral Izrail) de menselijke ziel naar de hemel begeleiden.

Het laatste oordeel, omschreven als "grote catastrofe", wordt even dramatisch en levendig uitgebeeld als de Apocalyps van Johannes in de Bijbel. Gods oordeel is gebaseerd op in boeken vastgelegde daden van de mens en die worden hem voorgehouden. Daarna valt God alleen zijn oordeel en scheidt hij de verlost van de verdorven. Zowel de kwellingen in de hel als de vreugden in het paradijs worden zeer zinnelijk en uitgebreid beschreven. Het geloof is niet het enige wat telt bij het aanrekenen van goede daden, maar ook de praktische uitwerking, dus de aan het geloof ontsproten goede werken. Op verschillende plaatsen noemt de Koran de spijzen en zintuiglijke genoegens in het paradijs en de gelukzaligheid van het geslachtsverkeer met de paradijselijke maagden (*hur*). Het aanschouwen van God is echter voorbehouden aan enkele door God uitverkorenen en kan slechts een ogenblik duren.

DE VIJF ZUILEN VAN DE ISLAM

Wat de cultus betreft berust de islam op 5 zuilen of pijlers (*arakan*).

De eerste zuil is de zichtbaar en openbaar afleggen van de geloofsbelijdenis (*shahada*). Deze moet in het Arabisch worden uitgesproken en luidt: "Ik getuig dat er geen andere God bestaat

buiten de ene (of ook: dat er geen God bestaat buiten God) en ik getuig dat Mohammed de gezant van God is". De geloofsbelijdenis is tegelijkertijd een aangelegenheid van het individu en van de gemeenschap, en bevestigt de eenheid van God en de eenheid van al het geschapene en de mens in directe verbondenheid met de schepper.

Als enige van de 5 zuilen is de *shahada* onderworpen aan theologische dogma's en niet aan wettelijke voorschriften van de *sjaria* (= islamitische wetten). Door deze woorden bewust en gemeend ten overstaan van getuigen uit te spreken, wordt een mens moslim. Opneming in de gemeenschap is niet meer ongedaan te maken en afvalligheid wordt bestraft met de dood. Islamitische rechtsgeleerden benadrukken daarom de grote gevolgen van zo'n stap en adviseren innerlijke bereidheid zorgvuldig te beproeven.

De tweede zuil van de islam is de *salat*. De *salat* is een speciale vorm van de geloofsbelijdenis en liturgie, het verplichte gebed op verschillende momenten van de dag, omdat hij het duidelijkste rituele en gemeenschappelijke karakter heeft. Voor het bidden van de *salat* moet de gelovige in een staat van reinheid verkeren. Daartoe voert hij een reeks rituele wassingen uit. De rituele reinheid (*tahara*) is voorwaarde voor alle religieuze en liturgische handelingen. De exact vastgestelde gebedstijden (ochtend – middag – namiddag – avond – nacht) moeten de moslims dag en nacht herinneren aan hun positie als aanbidders van Allah. De gebedsroeper (*muezzin*) roept de gelovigen vanaf de minaret van de moskee op tot dit gemeenschappelijke gebed. De gelovige dient de *salat* uit te voeren op de plaats waar hij op dat moment is, maar een aantal gelovigen moet hem in de moskee uitvoeren. De saamhangendheid van alle moslims in de hele wereld wordt benadrukt doordat zij zich allemaal naar de Kaaba in Mekka richten.

De derde zuil is het uitdelen van aalmoezen (*zakaat*). Meer algemeen betekent het de plicht van de gelovige om zijn rijkdom te delen met behoeftige en minder bedeelde geloofsgenoten. Het vormt de basis van het sociale handelen van alle moslims. Anders dan b.v. de christenen bestaat de *zakaat* niet op basis van vrijwilligheid, maar is het een religieuze plicht. In het algemeen kan de *zakaat* worden gezien als het betalen van belasting. De Koran zegt niet veel over de hoogte en de frequentie van de giften, maar houdt zich meer bezig met de innerlijke waarde van het geven en het ethische gedrag van de gever. Het stille geven wordt, analoog aan Jezus' uitspraken in het Nieuwe Testament, hoger ingeschat dan het openlijk vertoon van vrijgevigheid, dat telkens de verdenking van zelfingenomenheid op zich laadt. De rituele vastentijd (*saum*) is de 4^e zuil van de islam.

Ook vasten maakt deel uit van de gemeenschappelijkheid van de moslims. Door lichamelijke zelfbeheersing vindt loutering plaats: de mens bedenkt zijn eigen plichten en daden tegenover de gemeenschap en streeft naar verzoening met zijn geloofsgenoten. De vastenmaand "*ramadan*" is wat dat betreft vergelijkbaar met de inkeer tijdens de vastentijd voor Pasen in het christendom.

De vijfde en laatste zuil is de *hadj*, de pelgrimstocht naar Mekka. Iedere moslim moet deze – als hij gezond, financiën en veiligheid onderweg het toelaten – minstens één keer in zijn leven ondernemen. De *hadj* is een pelgrimage naar de heilige plaatsen waar Mohammed actief is geweest. In het middelpunt staat de

kubusvormige zwarte Kaaba, met haar ingemetselde zwarte steen in de moskee van Mekka. Volgens de Koran door Abraham en zijn zoon Ismaël gebouwd ter ere van Allah.

Het bezoek aan Mekka geldt voor elke moslim als een belangrijke religieuze daad, maar is vooral van grote importantie in de 12^e maand van het islamitische jaar, de pelgrimsmaand *dhu-al-hidsja*, wanneer de grote bedevaart begint en pelgrims uit alle delen van de islamitische wereld met tienduizenden tegelijk naar Mekka komen.

De bedevaart bevestigt de hoge rang van Mekka als centrum voor alle moslims ter wereld. Tijdens de grote pelgrimage breekt in Mekka en omgeving steeds weer massale paniek uit en ontstaan ruzies tussen groepen pelgrims als gevolg van de ongelooflijke opeenhoping van gelovigen. Een dieptepunt van dergelijke conflicten was de gewelddadige bezetting van de moskee van Mekka door radicale moslims in 1979 en het neerslaan van de opstand door Saoedi-Arabische troepen.

Sinds hun verovering in 1924 beschouwt de heersersfamilie as-Saud zich als beschermer, resp. bewaker (*sharif*) van de heilige plaatsen en het complete bedevaartswezen. De Saoedi-Arabische koning Fahd legde in 1986 zelfs zijn officiële titel van koning af en noemt zich sindsdien "beschermer van de twee heilige plaatsen" (Mekka en Medina).

HET ISLAMITISCHE RECHT

DE ISLAMITISCHE WETTEN: SJARIA

De islam is een "lekenreligie": het ontkent de noodzaak van een kaste van priesters om de mens tot God en de verlossing te brengen, en het is een religie van wetten. De religieuze plichten en de "5 zuilen (*arakan*) van de islam" gelden in dezelfde mate voor alle gelovigen.

Er is weliswaar een oorspronkelijke islamitische theologie, maar door de vele sociale plichten die het individu heeft tegenover de gemeenschap, stonden voor de meeste gelovigen de rechtsproblemen in het dagelijkse leven altijd duidelijk op de voorgrond. Zo krijgt een gelovige moslim zijn hulp en advies niet van een priester, maar van een rechtsgeleerde (*faqih* of *fuqaha*). Het islamitische rechtssysteem (*sjaria*) is een wezenlijk element binnen de islam, dat de gemeenschap van moslims draagt en bijeen houdt. De islamitische geleerden (*ulema*) zijn zodoende altijd kenners van religie en wet. Mohammed heeft in de Koran reeds stelling genomen ten aanzien van het Oudarabische gewoonterecht en verkondigde zijn morele-ethische principes in een vorm die op recht lijkt, voornamelijk in de vorm van geboden.

DE ISLAMITISCHE PLICHTEN: CLASSIFICATIE VAN DADEN

Over de herkomst van classificaties als "goed" en "kwaad" m.b.t. menselijke daden werd in de vroege jaren van de islam heftig gestreden. Daarom worden de menselijke daden in directe relatie tot de goddelijke wet ingedeeld in 5 categorieën:

- Geboden handelingen, die verplicht zijn; de uitvoering wordt door God beloond, het achterwege laten bestraft.
- Aanbevolen handelingen, die bevorderlijk zijn voor religie en gemeenschap. Hun uitvoering wordt beloond, maar het achterwege laten niet bestraft.
- Toegestane handelingen, die moreel neutraal zijn. Uitvoering wordt niet beloond, achterwege laten niet bestraft.

d) Afkeurenswaardige handelingen, die de religieuze gehoorzaamheid ondermijnen. Ze worden niet bestraft; achterwege laten wordt beloond.

e) Verboden handelingen. Ze dienen achterwege te blijven, wat wordt beloond, ze wel uitvoeren wordt bestraft.

De menselijke zonden worden onderverdeeld in grote en kleine zonden. De zwaarste zonden zijn die jegens God en het geloof, die tegen de mens en zijn integriteit en die tegen de dagelijkse dingen – eigendomsdelicten, laster en valse getuigenis. Volgens de Koran vergeeft God, indien hij wil, alle zonden behalve die van ongelof. De Koran biedt respect voor het menselijke leven en heeft de Oudarabische bloedwraak sterk aan banden gelegd, zij het dat doden als vergelding niet in alle gevallen strafbaar is. De menselijke seksualiteit wordt beschouwd als door God gegeven en volkomen onderschreven, zij het onderworpen aan duidelijke regels. Ontucht en onkuisheid worden altijd zwaar bestraft. Gerechtigheid wordt steeds weer genoemd als een belangrijke deugd van de gelovige moslim en als de betekenis van de goddelijke ordening van de wereld.

DE VIER SCHOLEN VAN DE SUNNA

De wet komt in bijna alle facetten van het islamitische leven terug en bepaalt ook het getuigeniskarakter van de geloofsbelijdenis (*shahada*). Na de dood van Mohammed wilden de kaliefen en islamitische geleerden de verhoudingen binnen de islamitische gemeenschap reguleren. Binnen de meerderheid van de islam, de soennitische (van sunna) kwamen vier orthodoxe rechtsscholen (*madhabib*) tot ontwikkeling:

a) De school der haniefen, genoemd naar de oprichter Abu Hanifa (699-767), is de oudste en tot op heden meest voorkomende school. Ze is tevens de liberaalste en geeft veel ruimte aan het eigen verstand en de eigen mening, wat haar door haar tegenstanders wordt verweten. Er heerst een voorliefde voor juridische spitsvondigheden en ze heeft een hele reeks algemeen geldende juridische procedures en denkwijzen ingevoerd in het islamitische recht. Deze school overheerst in Centraal-Azië, India, Pakistan, Turkije, Afghanistan en delen van Egypte en Tunesië.

b) De school der malkieten, genoemd naar Malik ibn Anas (715-795), is uiterst conservatief en sterk gebaseerd op het gewoonterecht dat heerste in Medina ten tijde van Mohammed. Hun juridische beslissingen zijn deels zeer rigoureuze. Deze school overheerst in de Maghreb, in Noord- en West-Afrika, Mauritanië, Soedan en Koeweit.

c) De school van de sjafi'iten, genoemd naar as-Shaff'i (767-820), een leerling uit de voornoemde scholen. Het is de meest systematische rechtsschool. Ze staat eigenlijk precies tussen de tamelijk liberale hanafieten en de uiterst conservatieve malakieten in en heeft haar sporen vooral verdiend met de uitwerking van de juridische basisprincipes. Ze komt voor in heel het Nabije Oosten en overheerst in Indonesië, Maleisië, Jordanië, Palestina, Syrië, Libanon en delen van Egypte.

d) De school van de hanbaliëten, genoemd naar Ahmed ibn Hanbal (780-855), staat voor een streng, compromisloos en zeer vroom traditionalisme. Ze werd nooit erg groot, maar

kreeg meer invloed in de Arabische wereld door de hervormingsbewegingen van de wahhabieten vanaf het begin van de 19^e eeuw.

De school van de hanbaliëten komt vooral voor in Saoedi-Arabië en de kleine staten op het Arabische schiereiland, maar ze heeft ook aanhangers in Syrië, Irak, Algerije en Bosnië-Herzegovina.

Terwijl de verschillende scholen elkaar in vroeger tijden heftig bestreden, kwamen ze in de loop der tijden dicht bij elkaar.

De vier richtingen stemmen overeen met de vier "wortels" van het recht en wel de twee bronnen voor de wet, Koran en *hadith* (= overlevering), alsmede de twee juridische procedures, te weten: de gevolgtrekking naar analogie tussen twee gevallen, een procedure die voortkomt uit de waardering voor de eigen inschatting in de vroege islam, en de consensus, of liever gezegd de "eenstemmigheid van de geleerden" inzake een vraagstuk.

De laatste procedure is te danken aan Mohammeds overtuiging dat een enkeling zich kan vergissen, maar dat als gevolg van Gods leiding nooit een hele geloofsgemeenschap kan gebeuren.

Door het benadrukken van de consensus van de geleerde kent de islam de "sluiting der poorten", het zelfstandige onderzoek van de Koran en de *hadith* door de afzonderlijke gelovigen.

De individuele gelovigen, en ook hele groepen en regeringen, wenden zich dus in geval van twijfel tot een geleerde met het verzoek een concrete rechtspraak (*fatwa*) te doen, die degene die ernaar handelt voor een groot deel vrijwaart, omdat hij handelt in het vertrouwen op de kennis van de geleerde.

DE ONTWIKKELING VAN DE ISLAMITISCHE RELIGIE EN CULTUUR

HET ISLAMITISCH DENKEN GEDURENDE DE MIDDELEEUWEN

De islam heeft een hoog cultureel niveau bereikt op bijna alle terreinen. De metropolen van rijke moslims, zoals Damascus, Bagdad, Caïro en Cordoba, waren tegelijkertijd centra van cultuur, die invloed hadden op alle islamitische landen. De grootste bloei van de islamitische kunst, cultuur en wetenschap lag tussen de 8^e en de 13^e eeuw, m.n. de 9^e tot 11^e eeuw, ook ver buiten de islamitische wereld.

De islamitische filosofie is vnl. ontstaan uit becommentarieerde vertalingen van de geschriften van de Griekse denkers, vooral Plato en Aristoteles, die via een omweg door de Arabische wereld hun weg vonden naar Europa. De belangrijkste vakgebieden van de islamitische filosofie waren de metafysica (die dicht tegen theologie aanlag), de logica en de kennistheorie, de ethiek en de politieke filosofie. Bij de meer theologische kwesties ging het vooral om het wezen en de (mogelijke) attributen van God, het wezen van God, het tijdstip van het begin van de schepping en het tijdstip van het einde van de wereld.

Ook de astronomie stond dicht bij de filosofie: men hield zich bezig met de hiërarchie en cycli van de kosmos en bouwde vruchtbaar voort op de kennis uit de klassieke Oriënt. De Arabische wiskunde stelde de kennis van de Hellenistische Oudheid veilig en overtrof deze spoedig.

ISLAMITISCHE MYSTIEK: SOEFI'S EN DERWISJEN

De rijke en complexe islamitische mystiek heeft altijd een spannende en complexe relatie on-

derhouden met de officiële islam van heersers, krijgers en rechtsgeleerden. Ze is vaak verbonden met invloeden van buiten de islam en heeft altijd een merkwaardige balans gehandhaafd tussen afzondering van de wereld en de roep om innerlijke vernieuwing van de islam. De geestelijke basis van de islamitische mystiek is niet alleen gelegen in het prijzen van boetvaardigheid en ascese in de Koran, maar ook in de ontmoeting tussen de zich uitbreidende islam en de geloofsvormen in de landen en culturen die onder het bewind van de islamitische Rijk kwamen. Zo is de invloed van het christelijke monnikendom onmiskenbaar, evenals het gedachtegoed van rondreizende boeddhistische en Indiase monniken, invloeden van Perzisch neoplatonisme en van de gnosis. De aanvankelijke vrome ascese ontwikkelde zich al spoedig tot bewuste godzokerij, rond de centrale begrippen van de godsvrucht en het vertrouwen in God, gepaard aan afkeer van de wereld en het zoeken naar innerlijke vrede. De meditatie werd belangrijk, net als het voortdurende denken aan God.

POLITIEK EN GESCHIEDENIS VAN DE ISLAM

KALIEFEN – OPVOLGERS VAN DE PROFEET EN PLAATSERVANGERS VAN GOD OP AARDE

Dat vooral de vroege islam zichzelf ook buiten het voorbeeld van de Profeet zag als een eenheid van geloof en politiek, bleek ook na de dood van Mohammed. De opvolgers van de Profeet, de kaliefen (van het Arabische *chalifa* = plaatsvervanger, opvolger), namen behalve de religieuze leiding ook de organisatie van de zich voortdurend uitbreidende staat op zich, waarbij zij zich na de umajjaden niet langer zagen als opvolgers van de Profeet, maar alleen nog als plaatsvervangers van God op aarde. Dat blijkt ook uit hun titel "heerser der gelovigen" (amir-al-mu'minin). De eerste kalief na de dood van Mohammed, die geen eenduidige regeling had getroffen voor zijn opvolging, werd zijn schoonvader Abu-Bakr (632-634), de vader van Mohammeds lievelingsvrouw Aisha, door middel van verkiezing door de stammen; hij was een van de eerste aanhangers van Mohammed geweest en wist door zijn aanzien de uiteenvallende gemeenschap bijeen te houden. Ook de tweede kalief, Umar (634-644), was een (ex-)schoonvader van Mohammed. Ook hij was een van de vertrouwelingen van de Profeet geweest. Hij voltooide binnen enkele jaren de verovering van Mesopotamië, Syrië, Egypte en Perzië, waarmee Abu-Bakr was begonnen. De snelle militaire en politieke successen gelden voor de moslims tot op heden als bewijs voor de juistheid en de onweerstaanbaarheid van de islam.

De derde kalief, Utman (644-656), kwam uit Mekka, maar was al vroeg tot Mohammed gekomen. Hij was vroom en weinig politiek en voltooide de samenstelling van de Koran zoals we die nu kennen en de vroege *hadith*-verzamelingen. Nadat hij was vermoord, werd hij opgevolgd door Mohammeds neef en schoonzoon Ali Kalif (658-661), die door de sjiïeten tot op heden wordt gezien als de enige legitieme opvolger van de Profeet. Onder de vrome en zeer rechtvaardige Ali, die maar moeilijk onder zijn politieke vijanden uitkwam, verdween de Mohammedaanse eenheid definitief. Onder zijn kalifaat kwam het in 657 tot de eerste grote afscheiding (schisma) onder de moslims toen de charidsjiten (*charadsja* = wegtrekken) hun eigen gemeenschap vormden en een strikt op

de Koran gericht oer-islam eisten. Ali werd in 661 vermoord tijdens een van de weinig succesvol verlopen veldtochten om de eenheid te herstellen. De soennitische islam noemt de eerste van de kaliefen de "geleide kaliefen". Hun leven en handelen geldt voor de soennieten in elk opzicht als voorbeeldig en vormt samen met dat van de Profeet zelf eigenlijk pas de *sunna* (letterlijk: gewoonte) in politiek opzicht. In alle soennitische discussies over politieke gerechtigheid speelt de rol van de "geleide kaliefen" tot op heden een grote rol.

DE ISLAM IN EUROPA: MOREN EN TURKEN

Na 711 gingen de op Gibraltar neergestreken Arabieren grote delen van Spanje en Portugal bewonen. Zij kwamen zelfs tot in Frankrijk, waar ze in 732 tijdens de slag bij Tours en Poitiers werden tegengehouden. Het politieke en geestelijke centrum van de islam in Spanje was het in 756 opgerichte emiraat van Cordoba, dat onder leiding stond van een tak van de ummayyaden. Het Moorse Spanje werd inder tijd een oase van tolerantie, handel en cultuur en is van blijvende invloed gebleken op de Europese wetenschap, vooral door de mengeling van islam, jodendom en christendom.

Als gevolg van de Mongoleninvasie schoven de Turkse islamitische volkeren uit Centraal-Azië in de 13^e eeuw op naar het westen, richting Europa. Het succesvolst waren de Turken onder de sinds 1281 heersende Osmanen, die vanaf de 14^e eeuw vanuit Anatolie de Balkan binnen trokken, het sinds de kruistochten verzwakte keizerrijk Byzantium omsingelden en dat uiteindelijk veroverden toen ze in 1453 onder Mehmed de veroveraar Constantinopel (Istanbul) innamen en er de hoofdstad van het Osmaanse rijk van maakten. Begin 16^e eeuw veroverden ze in hoog tempo Egypte, Tunesië, Azerbeidzjan en Hongarije en beheersten ze de meeste eilanden in de Middellandse Zee. In 1592 en 1683 stonden de Turken voor de poorten van Wenen. Ze werden als bondgenoot of vijand een belangrijke factor in de Europese politiek. Ondanks enkele pogingen tot hervormingen in de 19^e eeuw verviel het Osmaanse rijk zienderogen.

Oude koran's worden gerepareerd door jongeren

DE SJIÏETEN: LEVEN IN AFWACHTING VAN DE IMAM

HET GROTE SCHISMA VAN DE ISLAM

De sjiïeten of sija zijn gescheiden van de soennitische meerderheid binnen de islam en maken 10-15 % van de huidige moslimpopulatie uit. Maar in bepaalde regio's zijn ze zeer machtig en hebben ze het geestelijk leven blijvend beïnvloed. Hun afsplitsing gaat terug tot de vroege jaren van de islam, de periode na de dood van Mohammed, en was het gevolg van de vraag wie de legitieme leider van de islam is. De sjiïeten benadrukken de speciale rol van Ali, neef en schoonzoon van Mohammed, die trouwde met Fatima, de dochter van de profeet. De canonieke basis voor hun afscheiding wordt gevormd door een paar onduidelijke uitspraken van Mohammed over Ali in de Koran. Terwijl Ali voor de soennieten de vierde en laatste "geleide kalief" was, zijn de eerste drie kaliefen volgens de sjiïeten niets anders dan overweldigers.

Zij zetten de lijn in hun leiding voort met de imams (leider van de gemeenschap), die direct afstammen van nakomelingen van Ali en Fatima, die historisch gezien nauwelijks politieke macht hebben gehad.

De sjiïeten beschouwen die imams uit het huis van Ali als de eigenlijke leiders van de islam, waarbij ze tegenover de legalisatie en uiteindelijke monarchistische figuur van de kalief een charismatische, door God zelf geïnspireerde imam zetten. Het geloof in de imam nam trekken van een heilsleer aan en werd gecombineerd met het geloof in de komst van de "verwachte" aan het einde der tijden. Op die manier ontstond een verlossingsgeloof dat was gekoppeld aan de verwachtingen over "het geloof in het duizendjarige vrede-rijk op aarde" en corresponderende sociaal-politieke utopieën. Daarom kenmerkt de geschiedenis van de sjiïeten zich altijd weer door politiek ongeduld en een actief verlangen naar verlossing en heeft het ten dele zelfs sociaalrevolutionaire trekken.

In veel opzichten verschillen de sjiïeten echter helemaal niet van de andere moslims. Ook voor hen gelden de "5 zuilen" en het zo belangrijke recht. Maar het verschil zit in een reeks bijzonderheden en toevoegingen. Zo voegen de sjiïeten aan de algemene geloofsbelijdenis (*shahada*) de woorden "en Ali is de vriend van God" toe. Naast de verplichte aalmoes (*zakaat*) bestaat er voor de sjiïeten nog een andere afdracht, het

"vijfde" (*al-chums*), die in de Koran al wordt genoemd. Behalve de pelgrimage naar Mekka (*hadj*) gelden ook bedevaarten naar de graven van de imams als waardevol. Door hun hoop op een rijk van gerechtigheid en gelijkheid op aarde onder de teruggekeerde imam werd de *sja* steeds weer verzamelplaats voor de ontevredenen en revolutionairen; door een aantrekkelijke kosmologie en door steeds weer andere geestelijke stromingen op te nemen, oefende deze stroming een sterke aantrekkingskracht uit op islamitische intellectuelen. Op sommige punten, zoals de messianistische verwachting en de verwachting aangaande het duizendjarige vrede-rijk op aarde, de martelaarscultus, het overnemen van het neoplatonisme, de gnosis en de onfeilbaarheid van de imam, lijkt de *sja* meer op het - vroege - christendom en het jodendom dan op de soennitische islam.

LEER EN GESCHIEDENIS VAN DE VROEGE SJIJETEN

Na de moord op Ali, die als eerste imam geldt, erkenden de sjiïeten zijn zonen uit het huwelijk met Fatima, de dochter van de Profeet, als imams. Hassan, de oudste zoon van Ali, werd de tweede imam. Hij had geen ambitie om leider van de sjiïeten te zijn. De jongere broer Hoessein werd de derde imam. Hij werd echter na een slecht voorbereide opstand in de steek gelaten en later in de woestijn bij Kербela op 10 muharran (oktober) 680 omgebracht.

Het martelaarschap van Hoessein is voor de sjiïeten een trauma, dat meer nog dan het leven van Ali, leidde tot het eigenlijke ontstaan van de *sja*. Voor de sjiïeten is het niet bieden van hulp aan Hoessein een soort "historische erfzonde". De episodische van het martelaarschap van de familie, in de loop der tijden doorspekt met allerlei vrome legenden, worden vooral door de sjiïeten in Irak en Iran elk jaar in de maand muharran nagespeeld, hetgeen gepaard gaat met rouwstoeten en geselprocessies. De lijn van de imams gaat na het overlijden van Hoessein door via een overlevende zoon van Hoessein. Maar de verschillende groepen sjiïeten laten een reeks imams eindigen met verschillende personen. Zo wordt er onderscheid gemaakt in "vijftal-" , "zevental-" en "twaalfal-sjiïeten", al naar gelang het aantal door hen erkende imams. De vroege sjiïeten werden gekenmerkt door religieus ongeduld en een revolutionaire heilsverwachting, vooral de verschillende richtingen van Ismaëliëten (zevental-sjiïeten). Naast een groot aantal niet of nauwelijks meer bestaande splintergroeperingen, kunnen we binnen de vroege *sja* drie richtingen onderscheiden :

- De zaïdiëten of vijftal-sjiïeten; hun reeks imams eindigt met Zaïd, een zoon van de vierde imam, die in 740 sneuvelde tijdens een opstand tegen de umajjaden. Ze gaan door voor gematigd en tolerant, vooral ook tegenover de soennieten. Ze geloven niet in de komst van de Mahdi (verwachting) en het idee van de verborgen imam.
- De Ismaëliëten of zevental-sjiïeten: de meest diverse en geheimzinnigste richting binnen de *sja*, maar uiterst vitaal. Hun lijn van imams eindigt met Ismaël, de zoon van de zesde imam, die door hem tot opvolger werd benoemd, maar eerder stierf dan zijn vader rond 760. Ze belijden een geloof in het duizendjarige vrede-rijk en delen het idee van de verborgen imam met de twaalfal-sjiïeten.
- De "overdrijvers": tot de vroege *sja* behoren ook vele groepen met religieus extreme denkbeelden. Ze worden door de anderen, ook door de overige sjiïetische stromingen, "overdrijvers" genoemd (*ghutlat* of *ghaliya*) en bestreden, ze worden gezien als sekten binnen de islam. Resten van deze "overdrijvers" bestaan nog steeds in Syrië, Irak en Iran.

TWAALFTAL-SJIJETEN

De twaalfal-sjiïeten ("*Itna Asha-riya*") vormen de grootste groep van de *sja*. Ze geloven in 12 imams, waarvan de laatste net als de Profeet Mohammed heet en die als kind na de dood van zijn vader (de 11^e imam) in december 873 of januari 874 de verborgenheid in ging, van waar hij aan het einde van de tijden zal terugkeren als de "verwachte" (*Al-Mahdi*). Bij de twaalfal-sjiïeten speelt het martelaarschap een grote rol, wat vooral tot uitdrukking komt in de reeds genoemde spelen rond de tragedie van Kербela. Voor hen zijn alle imams (behalve de 12^e, de verborgene, de *mahdi*) martelaars die het slachtoffer van de soennitische kaliefen waren. De twaalfal-sjiïeten spreken over de "veertien onfeilbaren", vrij van enige zonde of vergissing: de twaalf imams, Mohammed en zijn dochter Fatima. De twaalfal-sjiïeten hebben een zeer complex eigen rechtssysteem, waarvan de basis wordt toegeschreven aan de 6^e imam, Dsjafar a-Sadiq en de "dsjafarische school" wordt genoemd.

Het rechtssysteem van de twaalfal-sjiïeten kent bijzonderheden waarop de belangrijke rol is gebaseerd; die van de Iraanse rechtsgeleerden, de molla's (Perzisch van het Arabische *Maula* = meester, heer), spelen. De sjiïeten kennen de sluiting van de theologische en juridische poort niet, zoals de *sunna*. Zij leggen de nadruk op het belang van rationele overwegingen binnen het principe van de *idsjihad* (letterlijk: "zich afmatten"), bij het speuren naar oplossingen voor problemen. Iedere *fatwa* (gerechtelijk besluit) en elk advies is door het verstand onderzocht en dus feilbaar –

een andere, later levende rechtsgeleerde hoeft zich niet aan de beslissing te houden. Daarom is het sjiïetische – in tegenstelling tot wat algemeen wordt gedacht – het minst "fundamentalistische" rechtssysteem binnen de islam.

DE ISLAM IN DE MODERNE TIJD

KOLONIALISME EN ISLAMITISCHE HERFORMINGSBEWEGINGEN

Vanaf het begin van de 19^e eeuw ging er, naar aanleiding van de hernieuwde confrontatie met Europa, een golf van modernisering door de islamitische landen, waardoor deze landen in een langdurige afhankelijkheidsrelatie terecht kwamen. In de tijd van het kolonialisme werden bijna alle landen, behalve het Osmaanse Rijk, kolonie of onder protectoraat gesteld van de Europese grootmachten. Het einde van het kolonialisme in de 20^e eeuw betekende in de meeste landen een opleving van de islam in religieus en politiek opzicht, omdat de islam bijna overal was verbonden met de antikoloniale vrijheidsbewegingen. De koloniale machten kregen de heersende elites in de gekoloniseerde staten aan hun zijde en verbreedden zo de kloof tussen de smalle elite, die sterk verwesterd was, en de veelal analfabete traditionele bevolking. De islam koos meestal de kant van de eenvoudige mensen, de meerderheid.

De ervaringen die de islamitische wereld opdeed met het kolonialisme betroffen vooral de erkenning van de militaire- en technische superioriteit van het Westen (wat de islam ervoer als een wel heel krasse tegenstelling tot de eigen superioriteit in het begin van haar bestaan), de weigering van politieke zelfbeschikking en het gevoel van discrepantie tussen de religieuze superioriteit van de islam en de militair-technische onmacht. De moslims presenteerden zich steeds zelfverzekerder door zich te identificeren met de vrijheidsstrijd van de gekoloniseerde landen en volkeren.

De hervormers van de islam wisten hoe smal hun marge was: ze moesten openstaan voor de westerse verworvenheden en ze niet kritiekloos overnemen of geheel verwerpen. Hun instelling was antikolonialistisch, maar niet noodzakelijkerwijs antimodern. Het ging hen erom te onderzoeken welke moderne politieke en economische verworvenheden, m.n. op sociaal gebied, de islam reeds bezat.

De islamitische moderniserings-bewegingen werden de tweede helft van de 19^e eeuw sterker. Ze bevatten veel elementen die tegenwoordig "fundamentalistisch" worden genoemd: het streven naar authenticiteit en originaliteit van de islam, het verlangen naar de oer-islam en naar een islamitische eenheidsbeweging in plaats van de vele verschillende richtingen, het afsluiten van de islam van invloeden van buitenaf, de gelijkheid van alle gelovigen voor God en de eis van charitatief en sociaal engagement van het individu. Maar tegelijkertijd wilden de hervormers ook dat de islam het voortouw zou nemen in haar eigen modernisering en niet alleen een "terugkijkende utopie" zou blijven. Ze eisten het samenvallen van geloof en moderne menselijke vrijheid, meer politieke medezeggenschap voor de gelovigen, een radicale hervorming van het onderwijsstelsel en het overbruggen van de kloof tussen heersers en onderdanen. Daarbij verwezen ze naar de toestand van de islamitische oergemeenschap en streefden ze ernaar te voldoen aan de eisen van een moderne economie en betere sociale omstandigheden. Een belangrijke fundamentalistische beweging die tegelijkertijd hervormingsgezind was, werd uitgemaakt door de wahhabitëten, genaamd naar de hanbalitische hervormer Mohammed ibn Abd al Wahhab (1703-1792), die een radicaal monotheïsme eiste, afschaffing van het oriëntaalse geloof in heiligen en een rigoureuze gedragscode. Hij ageerde tegen heiligenverering, drinken (van alcoholische dranken) en muziek maken. Gelovigen moesten de gelovige plicht zelf regelen, op grond van de Koran en de overlevering, zonder gezag van theologen.

Rond 1750 begon de wahhabitische expansie, dat afgesloten werd met de verovering van Medina (1804) en Mekka (1806). Mohammed Ali van Egypte brak de macht van de wahhabitëten, maar de leer leefde voort. Politiek van belang was de relatie die al-Wahhab aanging met de Arabische familie as-Saud, die in de 19^e eeuw een groot deel van het Arabische schiereiland veroverde, waaronder veel heilige plaatsen, en in 1924 met zijn Wahhabitische strijders Mekka innam.

De succesvolste en in Arabië meest gewaardeerde vertegenwoordiger van de as-Sauds was Abd al-Aiz Ibn Saud (1880-1953) genaamd, die met zijn militante "Ichwan"(broeders)-krijgers in de eerste decennia van de 20^e eeuw het huidige Saoedi-Arabië veroverde, zich in 1926 tot koning liet kronen en er in 1932 een erfelijk koninkrijk van maakte, dat hij de naam Saoedi-Arabië gaf. Tijdens WO I en WO II nam hij een neutrale positie in. Dat was ook zijn houding in de Arabisch-Israëliëse oorlog. Hij stond gereserveerd tegenover een pan-Arabisch streven. Door zijn olie-rijkdom werd Saoedi-Arabië een grootmacht die nog steeds het grootste deel van de projecten ter uitbreiding van de islam in de wereld financiert.

Andere centra van islamitische hervormingsbewegingen vinden we sinds de 18^e eeuw in India, Jemen en Libië, waar een strijdbare orde van mystici, de sanussiya (sanussi-beweging) in de 19^e eeuw een belangrijke zelfbewuste islamitische beweging nastreefde, die invloed had op de hele Mahgreb en die in Libië nog steeds heerst.

In de 19^e eeuw werd de basis gelegd voor de reformatie van de islamitische wereld, in de 20^e eeuw wilde men deze verwezenlijkt zien. WO I en de gevolgen daarvan werden door de islamitische landen terecht gezien als het faillissement van het Europese kolonialisme. De veranderingen in Europa werden door de islam nauwlettend en kritisch gevolgd. Politiek georiënteerde moslims bekritiseerden het Europese individualisme en egoïsme en ontwikkelden hun kritiek ten dele tot een antikapitalisme. Ook de polarisering in de westerse wereld door elkaar bestrijdende democratische partijen was in hun ogen bedenkelijk.

De islam nam volgens hen een middenpositie in tussen dictatuur en democratie en ontnam de mens vrijheid en maatschappelijke stabiliteit. Later ontwikkelde vormen als de "gestuurde democratie" en dergelijke zijn het resultaat van dit denken.

Het economische systeem van de islam, aldus de hervormers en politieke denkers, is kapitalistisch noch communistisch. Aan het kapitalisme ontleende het islamitische denken de vrijheid van het individu en aan het socialisme het principe van de maatschappelijke solidariteit.

Ook later zochten de islamitische landen steeds weer een uitweg uit de polarisatie tussen de machtsblokken van de VS en de Sovjet-Unie. Ze noemden dat de "derde weg". Een belangrijke strijdkreet was: "Oost noch west – islam".

ARABISCH NATIONALISME EN "ISLAMITISCHE SOCIALISME"

Het idee van de "eeuwige zending van de Arabier" raakte aan het begin van de 20^e eeuw vooral bekend onder intellectuele en progressieve krachten in de Arabische landen.

Het Arabische nationalisme werd ook door religieuze minderheden, in het bijzonder oriëntaalse christenen, gepropageerd. Het nationalisme ging in de islamitische landen samen met een unificerende scholings- en bevolkingspolitiek en bezorgde de plaatselijke minderheden de nodige problemen in de handhaving van hun karakter bij een afnemende tolerantie van de machthebbers.

Die problemen werden vaak, ten onrechte, toegeschreven aan de islam als geloof, terwijl ze het gevolg zijn van nationalistische politiek. Het socialisme oefende sinds het einde van de 19^e eeuw grote aantrekkingskracht uit op de islam. Vanwege de grote sociale verplichtingen, het aalmoessysteem (*zakaat*) en een duidelijke sociale ethiek had het woord "socialisme" voor islamieten geen bijmaak.

Maar wijzen ze het marxisme en bolsjewisme af vanwege hun materialistische atheïsme.

De islam moest de dragende zuil van het socialisme worden en de spirituele speerpunt in de strijd tegen het Europese materialisme.

Het politiek zelfbewuste idee van het Arabische nationalisme en het islamitische socialisme kreeg na WO II gezelschap van ideeën van pan-Arabische en pan-islamitisch stromingen die streefden naar nauwere – ideologische – banden tussen de Arabische landen en de islamitische landen.

De verschillen tussen de verschillende islamitische landen traden echter steeds sterker op de voorgrond, zodat latere pogingen tot een politieke heropleving van de pan-islam – b.v. van Khaddafi in Libië, de Iraanse revolutie of van de Irakese president Saddam Hussein in de Golfoorlog in 1991 - weinig resultaat hadden.

FUNDAMENTALISME EN DE "HEILIGE OORLOG" VAN DE ISLAM

Het zelfbewustzijn en de activiteiten van de islam en de problematiek van migranten in Europa hebben het aspect van een militante islam in het westerse bewustzijn de laatste jaren doen groeien en zelfs tot een bedreiging van de gehele Europese cultuur laten ontspruiten. Het valt niet te ontkennen dat er militant-radicalen islamitische groeperingen bestaan die de oorlog hebben verklaard aan de pluriformiteit van de moderne tijd. Bij ons in het Westen wordt dat vaak onder de versimpelde noemer "fundamentalisme" gebracht (hoewel dat begrip eigenlijk betrekking heeft op protestanten in de VS) en geassocieerd met geweld en onverdraagzaamheid, waarbij de hele islam het moet ontgelden.

Als toonaangevend voor de radicale islam in de 20^e eeuw kunnen we de in 1928 in Egypte door de onderwijzer Hasan al-Banna opgerichte "moslimbroederschap" (*al-Ichwan al-Muslimun*) zien, die aanvankelijk streed voor de onafhankelijkheid, maar al spoedig radicaler werd en na WO II 500.000 leden had. Na een aantal aanslagen oefende de regering na 1948 toenemende druk uit op de broederschap, maar die breidde zich ook uit in Irak, Iran, Jordanië, Libanon en Syrië. In Egypte en Syrië werden deze moslims (sinds Nasser) heftig vervolgd, maar zij vormen nog steeds een ernstige bedreiging van het liberaliseringsproces.

Een even sterke beweging is de in 1941 door Abu I-A'la al Maududi (1903-1979) in het leven geroepen islamitische gemeenschap in Pakistan, die sinds de oprichting van dat land in 1948 succesvol strijdt voor algehele islamisering van de samenleving. Binnenlandse moeilijkheden voerden herhaaldelijk tot onlusten. In 1977 vestigde Zia ul-Haq een orthodox islamitisch militair regime.

Vanaf de jaren '70 had Pakistan te maken met afscheidingsbewegingen. In 1988 werd Benazir Bhutto, dochter van in 1979 opgehangen president, premier. Zij was daarmee de eerste vrouwelijke premier in een islamitisch land. Radicale splintergroeperingen in verschillende landen met een ondoorzichtige structuur strijden deels met geweld voor een islamitische staatsorde. De vraag hoe militant de islam is, ontbrandt altijd met de kwestie van de "Heilige Oorlog" (*Jihad*).

Als universalistische heilsreligie handhaaft de islam – net als het christendom – zijn aanspraak op absoluteheid.

De islamitische wet deelt de wereld in twee gebieden: het "gebied van de islam" (*dar el-islam*), dat een rijk van vrede is, en het "gebied van de oorlog" (*dar al-harb*), waar ongelovigen en niet-moslims leven; dat laatste kan in een periode van vrede een "gebied van het verdrag" of zelfs "gebied van de vrede" worden. Momenteel is dat het geval, want er is geen islamitisch land dat in oorlog is met een niet-islamitisch land, enkel en alleen uit religieuze motieven.

De profeet Mohammed hield zich op militair terrein vooral bezig met de verdedigingsoorlog en veroordeelde alle niet religieus gemotiveerde oorlogen. Hij riep de gelovigen op te strijden voor God en het geloof, maar bezwoer hen tegelijkertijd vrede te bewaren met de ongelovigen als zij de vrede bewaarden (soera 8,61; 4,90 en 4,94).

De Koran benadrukt steeds weer de vrede als het voornaamste doel van het menselijk bestaan.

De term "*jihad*" betekent "inzet voor de islam", wat veel meer omvat dan de vertaling "heilige oorlog".

Die inzet is als strijd voor het geloof en de heerschappij van de islam een plicht voor elke moslim. Maar, betogen veel islamitische geleerden, dat is slechts de "kleine jihad", waar boven nog de "grote jihad" staat: die van de spirituele, morele, sociale en missionaire inspanningen ter uitbreiding van de islam. Radicale moslims zien in het principe van de "heilige oorlog" echter steeds weer een legitimering om tot geweld over te gaan. Naast de "jihad" is er ook een lange traditie van vreedzaamheid binnen de islam, waarmee de meeste moslims zich verbonden voelen.

ONZE KIJK OP DE MOSLIMWERELD NA 11 SEPTEMBER 2001

Zoals hiervoor omschreven staat kent de islam diverse stromingen. Binnen deze stromingen komen, net als in alle andere geloven, extreme uitwassen voor. Deze uitwassen leiden dikwijls terug naar personen, die zich opwerpen als leiders van deze groeperingen, en die gebruik maken van de onwetendheid van individuen dan wel hen zodanig bespelen dat zij onvoorwaardelijk geloven in deze leiders. Voorts vinden deze leiders aanwijzingen in de Bijbel of de Koran die zij gebruiken voor de uitleg van hun daden aan hun ondergeschikten.

U heeft eerder kunnen lezen dat de islam stervelingen een beter leven in het hiernamaals beloofd als zij sterven voor de goede – islam – zaak.

FUNDAMENTALISTISCHE ORGANISATIES, DIE ZICH BEZIG HOUDEN MET TERREUR OP BASIS VAN HUN ISLAMITISCHE GELOOF

Ook hiervan maken personen als Bin Laden, de leiders van Hamas en PFLP gebruik om hun strijders te motiveren tot het zich storten op een "jihad" tegen Amerika, Israël en elk ander gebied dat deze leiders maar wensent.

Abu Sayyaf

Een opsomming van groeperingen die op grond van hun islamitische geloof terreur uitoefenen:

a) **Abu Sayyaf.** Terreurbeweging in het zuiden van de Filipijnen. Financiert zichzelf met het ontvoeren van Filipijnen en liever nog, westerlingen.

b) **Al-Gama'a al-Islamiyya.** (Islamitische groep) Grootste Egyptische groep, met afdelingen elders in de wereld. Pleegde tot de wapenstilstand met de Egyptische regering van 1998 aanslagen op toeristen. Inspirator van deze beweging is de Egyptenaar Abdul al-Rahman, die in Amerika vast zit voor de eerste aanslag op het World Trade Center in 1993. Een van de leiders van Al-Gama'a, Taha Musa, eist de vrijlating van al-Rahman op en riep vorig jaar (2000), samen met Bin Laden op tot vergeldingsacties tegen Amerika.

c) **Al-Jihad.** (De heilige oorlog) Egyptische extremisten die tekenden voor de moord op president Anwar Sadat in 1981. Is verzwakt na de arrestatie van diverse leiders. Zou nu zijn gevestigd in Afghanistan onder de paraplu van Osama Bin Laden.

d) **Al-Qa'ida.** (De Basis) Organisatie van de Saoedi-Arabische miljonair Osama Bin Laden. Mobiliseert Arabische veteranen van de oorlog in Afghanistan tegen het Sovjetleger. Steunt de moslimstrijd in Kasjmir, Tsjetsjenië, met als einddoel de vestiging van een islamitische staat in alle gebieden in de wereld waar moslims de meerderheid vormen. Amerika is de grote vijand. In februari 1998 riep Bin Laden als moslims op Amerikanen te doden. Al-Qa'ida wordt verantwoordelijk gehouden voor de recente ramp in New York en Washington, evenals voor de bomaanslagen op de Amerikaanse ambassades in Nairobi (Kenia) en Dar-es-Salaam (Tanzania) in 1998, en de aanslag op het Amerikaanse marineschip USS Cole, vorig jaar. Bin Laden heeft nauwe banden met de twee radicale Egyptische groeperingen.

e) **Bevrijdende Tijgers van Tamil Eellam (LTTE)** De grootste radicale Tamil-groep in het noorden en oosten van Sri Lanka. Geen moslims, wel gespecialiseerd in zelfmoordaanvallen. Acht leden van de Zwarte Tijgers, het zelfmoordbataljon, vernielden in december 1997 het World Trade Center in de Sri Lankaans hoofdstad Colombo.

f) **Gewapende Islamitische Groep (GIA)** Snijdt kelen door van zowel Algerijnse als buitenlandse burgers. Doel: Maken van een moslimstaat van Algerije. Volgens Algerije steunen Iran en Soedan deze groepering.

g) **Moedjahedien.** Militante beweging die vanuit Pakistan in Kasjmir opereert, geleid door Farooq Kashmiri, mogelijk gesteund door Bin

Laden. Heeft trainingskampen voor terroristen in het oosten van Afghanistan. Ontvangt donaties van Saoedi-Arabië en andere islamitische Golfstaten.

h) **Hezbollah** (Partij van Allah) Sterk anti-Amerikaanse, door Iran en Syrië gefinancierde groepering in Libanon. Heeft volgens het Amerikaanse Ministerie van Buitenlandse Zaken cellen in Noord- en Zuid-Amerika, Europa, Afrika en Azië. Op 24 mei van dit jaar schoot Israël bij Tel Aviv een Libanees zakenvliegtuig uit de lucht, uit vrees dat het zich op een Israëliisch doel zou storten.

i) **Islamitisch Leger van Aden** Wil Jemen van niet-islamitische smetten vrij houden. Claimde de aanslag op de USS Cole, die aan Al-Qa'ida wordt toegeschreven.

j) **Islamitische beweging van Oezbekistan.** Strijdt vanuit Afghanistan en Tadzjikistan met autobommen en het nemen van gijzelaars voor de vestiging van een islamitische staat in Oezbekistan. Mag gebruik maken van radiostations in Iran.

k) **Islamitische verzetsbeweging** (Hamas) Terreurbeweging voor de vernietiging van Israël en de stichting van een groot Palestina. Rijdt de PLO van Yasser Arafat in de wielen. Krijgt geld uit de gehele Arabische wereld.

l) **Laskar Jihad.** Militante Indonesische groepering achter het islamitische geweld op de Molukken. Leider Umar Thalib studeerde aan islamitische scholen in Pakistan en is net als Bin Laden een veteraan van de Afghaanse oorlog tegen de Sovjetbezetting.

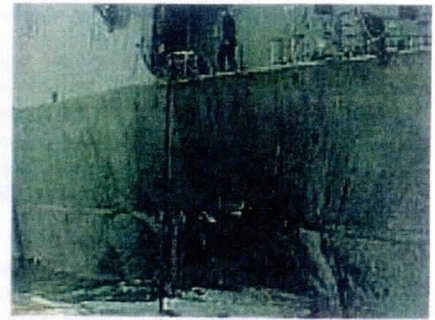
m) **Jaish-e-Mohammed.** (Leger van Mohammed) Nieuwe snelgroeiende beweging in Pakistan, die het land wil verenigen met het Indische Kasjmir. Leider Masood Azhar. Deels gefinancierd door Bin Laden.

n) **Palestijnse Islamitische Jihad.** Voert zelfmoordaanvallen uit op de Westoever, in de Gazastrook en in Israël. Heeft het hoofdkwartier in Syrië.

ASPIRANT-TERRORISTEN

Het ware heil is pas na de dood te vinden. Dat wordt dagelijks indringend herhaald tegen de aspirant-terroristen in de trainingskampen in Pakistan en Afghanistan. Het leven is niets waard, er is niets van te verwachten, het is een lijdensweg, je kunt je beter opofferen en martelaar worden. Dat sluit naadloos aan bij de magere sociale werkelijkheid waaruit de meeste strijders komen. Volgens verslagen worden in de trainingskampen mensen er soms toe gebracht zich ten overstaan van het hele kamp op te blazen. Dat versterkt de mentale voorbereiding op kamikaze-acties. Bij de meer welgestelde kandidaten – minstens drie van de vliegtuigkapers van 11 september in Amerika waren uitstekend opgeleid – wordt geappelleerd aan hun idealen. Mekka, Medina en Jeruzalem, de heilige plaatsen van de islam, moeten bevrijd worden van "kruisvaarders" (christenen, Amerikanen) en van "nazaten van apen en varkens" (joden).

Hoewel de radicalste fundamentalisten daar niets van willen weten, is de islam in elk land en bij elk volk anders. "Het" fundamentalisme bestaat ook niet. Er zijn vele, al was het maar omdat er verschil is tussen sji'iten en

Aanslag op USS Cole

soennieten. Sji'iten geloven in de terugkeer van de Twaalfde Imam, zoals christenen in de terugkeer van de Messias. Soennieten wijzen dat geloofspunt af. Sji'iten zijn niet per definitie strenger dan soennieten, hoewel de beeldvorming bij ons (westen) lange tijd wel zo was. In het sji'itische Iran studeren zeker zoveel meisjes als jongens, om maar iets te noemen. In het soennitische Saoedi-Arabië mogen vrouwen wel leren, als hun man of vader het goedvindt, maar in aparte scholen.

Een vrouw achter het stuur is er zondig. Bij de soennitische Taliban worden de handen afgehakt van meisjes die een boek lezen. Een ander onderscheid tussen fundamentalisten is dat b.v. de Algerijnse beweging geen pretenties hebben buiten hun eigen landsgrenzen. Bin Laden is juist een internationalist die de hele wereld als zijn werkterrein ziet, gezien de nationaliteiten van zijn slachtoffers.

De Saoedi-Arabische, wahabitische variant v.h. fundamentalisme (ook salafisme genoemd) is dezer dagen de invloedrijkste. Hoe streng hij ook is, deze variant draagt een soort erfzonde mee. Het is volstrekt verknoopt met het Saoedische koningshuis, maar daarover staat niets in de 114 soera's van de Koran. Een staaltje Arabische realiteitspolitiek. Verder wordt er niet gesjoemeld.

Vrolijk is anders. Vergeet de muziek, vergeet het dansen, lachen, poëzie, enz., want dat is allemaal taboe (behalve voor de prinsen). Vrouwen zijn minderwaardige wezens, die via een sluier beschermd moeten worden, het meest tegen hun eigen verderfelijke behaagzucht die mannen van het rechte pad afbrengt.

Aan dit fundamentalisme hangt een baardlange lijst van schendingen van mensenrechten, maar Saoedi-Arabië heeft olie en dat maakt veel goed. Maar zelfs al zouden de islamitische landen vanaf morgen de armoede ongedaan maken, de corruptie bestraffen en de achterstand met het Westen inlopen, dan nog blijft fundamentalisme bestaan. Als religieuze stroming houdt het ongetwijfeld zijn aantrekkingskracht, door zijn strengheid. Tegelijkertijd houdt het moslimfundamentalisme ook een dreiging in, omdat het altijd aarzelt tussen het maken van de islamitische revolutie enerzijds en anderzijds de meer individuele religieuze beleving van de openbaring in de Koran. Tegen die dreiging is maar een antwoord te verzinnen. Dat is een open, democratische rechtsstaat.

SAMENVATTEND:

a) Het valt op dat m.n. in het Midden Oosten dikwijls gebruik gemaakt wordt van jongemannen, die, naar onze westerse maatstaven, geen recht van bestaan hebben, omdat ze werkloos zijn omdat er geen werk is of omdat zij onvoldoende geschoold zijn om werk te vinden.

Hezbollah (Partij van Allah)

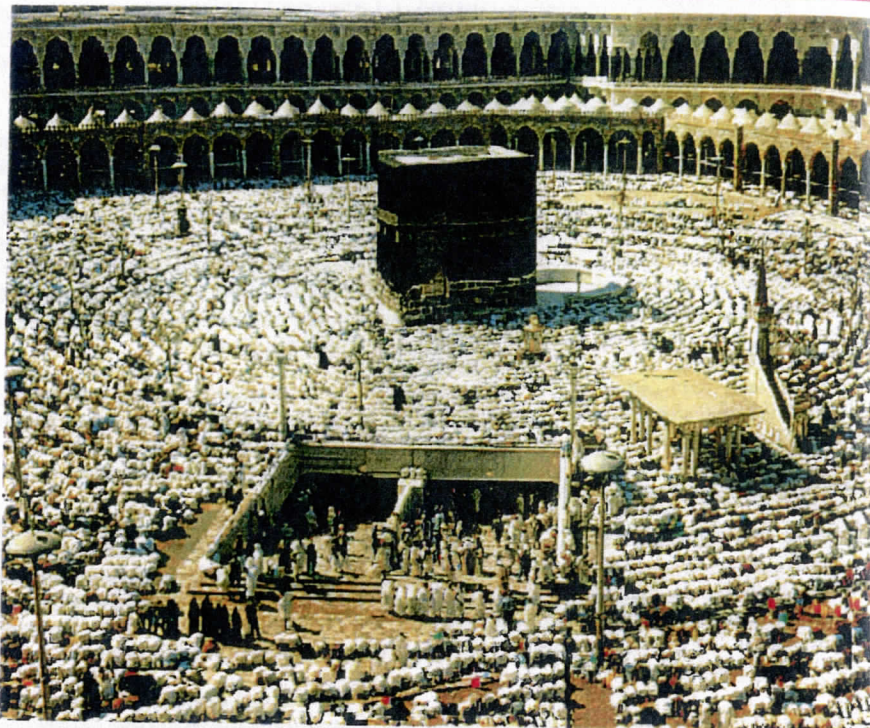
b) Voor deze categorie personen is in de loop der jaren in een aantal islamitische landen, zoals b.v. Libië, Irak, Syrië, Soedan en Afghanistan, opleidingskampen gecreëerd waar deze jonge mensen enerzijds door geestelijken geïndoctrineerd zijn met de opdracht vanuit de islam met alle daarbij behorende "geneugten" en vervolgens militair getraind voor het voeren van de "heilige oorlog".

c) Landen die het internationale terrorisme steunen: Afghanistan (Taliban-regering), Iran, Irak, Soedan en Syrië. Het is opvallend dat Saoedi-Arabië, als lid van Alliantie tegen het terrorisme, niet genoemd wordt in de Amerikaanse lijsten van landen die terrorisme steunen. Toch steunt Saoedi-Arabië m.n. de strijd om Kasjmir.

d) De uitbreiding van de invloed van het Saoedische wahabisme is voor ons ook waarneembaar in Bosnië-Herzegovina, waar deze invloeden onder de naam "Vehabije" m.n. in Canton 1 (BIHAC-pocket) van de Moslim-Kroatische Federatie op dit moment veel aanhangers heeft. Ook in het gebied van het Nederlandse bataljon (TRAVNIK - Canton 6 – Midden Bosnië Canton) is er een toename van personen die de leer van het wahabisme uitdragen en hun vrouwen en dochters dwingen om de traditionele gesluierde kleding te dragen.

e) Bin Laden rekruteert personen die duidelijk meer scholing genoten hebben en die zodoende na een geruime tijd in een westers land verbleven te hebben om te "verwesterlijken" alsnog bereid zijn om voor de goede zaak hun leven op te offeren en op bevel van hun leiders gruwelijke daden te verrichten zoals de aanvallen op het World Trade Center in New York en op het Pentagon in Washington.

Ik wil de voorzichtige conclusie trekken dat we nog niet klaar zijn met de uitwassen van het islamitische geloof. Zolang er "onheilsprofeeten" als Bin Laden zijn, die erin slagen om hun mensen te motiveren voor gruweldaden als die van 11 september moet de rest van de "vrije" wereld rekening houden met dit soort daden. ■

Pelgrimage naar Mekka

De vlag van Afghanistan

BRANDPUNT

ELNT DE GROOT

Als u de diverse artikelen van deze INFOSCOOP gelezen heeft dan zult u bemerkt hebben dat vanuit verschillende zienswijzen een aantal overeenkomstige onderwerpen beschreven wordt. Het ene moment wordt een argument als religieus naar voren gebracht, op een ander moment wordt hetzelfde argument als politiek of zelfs economisch aangehaald.

In de wereld van terreur waar macht, staatsgezag en religie als een stampot geserveerd wordt is het moeilijk altijd het juiste onderscheid te maken.

Gaarne uw aandacht voor de citaten van deze 4 artikelen waarin verschillende meningen worden gepresenteerd.

HET WESPENNEST AFGHANISTAN (1)

Voor dit artikel is gebruikt gemaakt van: NOS-nieuws en Internet.

"De Verenigde Staten zijn gewaarschuwd. Alvorens over te gaan tot militaire actie tegen Afghanistan om daar Osama bin Laden "uit te roken", doet president Bush er goed aan een paar historici te raadplegen. Die kunnen hem vertellen dat in de moderne geschiedenis al twee supermachten, Groot-Brittannië en de Sovjet-Unie, geprobeerd hebben het onherbergzame land hun wil op te leggen. Beide faalden. De Afghaanse geschiedenis in vogelvlucht."

BEVOLKINGSGROEPEN

Naar schatting van de Verenigde Naties in 1999 had Afghanistan bijna 22 miljoen inwoners. Maar miljoenen Afghanen zijn de afgelopen jaren hun land ontvlucht. De meerderheid van de bevolking bestaat uit de Pasjtoen.

Daarna komen de Tadzjiken, gevolgd door de Hazaren en de Oezbeken. De twee officiële talen zijn het Pashto, dat door de helft van de bevolking wordt gesproken en het Dari, gesproken door eenderde van de inwoners. In het noorden wordt Oezbeeks en Turkmeens gesproken. Driekwart van de Afghanen is soennitisch moslim, de meeste anderen zijn sjiietische moslims. Meer dan tachtig procent van de bevolking leeft op het platteland. Bijna twintig procent is nomade.

Afghanistan is van strategisch belang voor de wereld-oliehandel vanwege belangrijke pijpleidingen. Het is buiten landen in Afrika ook het armste land ter wereld en het dichtsbemijnde land op aarde.

OORLOGEN MET DE BRITTEN

Toen het Britse rijk in de 19de eeuw zijn imperialistisch oog op Afghanistan liet vallen, had het land al een keur aan wereldveroveraars op bezoek gehad. De Perzische koning Darius I en Alexander de Grote in de oudheid, een hele serie islamitische veldheren in de 8e eeuw en Dzungis Khan in de 13de eeuw gingen de Britten voor. Londen was het er om te doen de via Afghanistan lopende noordelijke toegangswegen naar India onder controle te krijgen en in het algemeen zijn invloed in centraal Azië te vergroten. Na drie bloedige Afghaans/Britse oorlogen was de machtige kolonisator er maar deels in geslaagd die ambities waar te maken. In 1919 legde Groot-Brittannië zich neer bij het onvermijdelijke en verleende het land onafhankelijkheid. Afghanistan werd in 1926 een monarchie met Emir Amanullah als eerste koning. Er volgde een periode van relatieve rust. Tijdens de Tweede Wereldoorlog en de Koude Oorlog nam Afghanistan een neutrale positie in. In 1973 werd de laatste koning bij een militaire coup afgezet door zijn neef, die op zijn beurt in 1978 plaats moest maken voor de marxist Taraki. De banden met de Sovjet-Unie werden aangehaald. Na nog een paar bloedige 'paleisrevoluties' besloot Moskou in 1979 het heft volledig in eigen handen te nemen. Het

Rode Leger viel het land binnen, liet president Amin executeren en bombardeerde de communistische marionet Karmal tot president. Een falikante vergissing, zoals snel zou blijken.

SOVJET-UNIE VERNEDERD

Hoewel het nog tien jaar zou duren voordat de vernederde Russen de aftocht zouden blazen, kan terugblikkend worden geconcludeerd dat de invasie in Afghanistan het einde van de Sovjet-Unie inluidde. De Russen beleefden in Afghanistan hun 'Vietnam'. Net als de Amerikanen voor hen, slaagden zij er nooit in het land onder controle te krijgen. De rebellerende 'Mujahedeens' (islamitische strijders), met in de gelederen Osama bin Laden, voerden in het ontoegankelijke landschap een succesvolle guerrilla. Gesteund door de Verenigde Staten onder president Reagan, slaagt het Afghaanse verzet er in 1989 in de Russen het land uit te jagen. Via de Pakistaanse geheime dienst ISI geeft Washington de mujahedin miljarden aan wapenhulp voor hun strijd tegen de Sovjets. Ook steunt de Amerikaanse inlichtingendienst CIA de zogenoemde madrassen - religieuze scholen - onder leiding van de mujahedin. Deze centra werden gezien als goede basis om de Afghaanse strijders tegen Moskou te mobiliseren. Na de nederlaag van de Sovjets bleven deze opleidingscentra bestaan en vormden de wieg voor de huidige Taliban. Naar schatting vonden vijftienduizend Russische soldaten de dood. De reputatie van de Sovjet-Unie als militaire grootmacht was onherstelbare schade berekend.

De door de Sovjets in de steek gelaten communistische machthebbers in Kabul waren kansloos tegen de rebellen. In 1992 bungelde president Najibullah aan een boom voor het parlamentsgebouw en nam een bonte coalitie van rebellengroeperingen de macht over. Na het vertrek van de Russen raakt het verzet in Afghanistan verdeeld. Mujahedin-groepen en krijgsheren raken met elkaar slaags. In 1994 verschijnt dan de Taliban ten tonele. In 1995 nemen de Taliban de stad Herat in en een jaar later hebben ze tweederde van het land bezet. Sindsdien wordt er voortdurend gevochten tussen de Taliban en de oppositie. De milities, die hun soldaten rekruteerden uit naar Pakistan gevluchte koranstudenten, veroverden twee jaar later de hoofdstad Kabul.

Kwade tongen beweren dat de Pakistaanse geheime dienst de motor achter de Taliban-successen is geweest.

TALIBAN AAN DE MACHT

De Taliban verklaarden direct na hun machtsovername de islamitische wetgeving, de Sharia, van kracht. De wereld had er een moslim-fundamentalistische natie bij. De nieuwe machthebbers werden niet alleen buiten Afghanistan met argusogen bekeken. Ook binnenlands volhardde het verzet.

De Taliban zijn er nooit in geslaagd het hele land onder controle te krijgen. Vooral in het noorden bleven oppositiegroepen actief.

De machtigste was die van Achmed Shah Massoud, een etnische Tadzjiek en een held uit de tijd van de jihad tegen de Sovjet-Unie. Daags voor de aanslagen in de VS werd Massoud bij een zelfmoordaanslag gedood. Wie verantwoordelijk is voor de moord op Massoud is niet bekend. Als mogelijke daders worden de Pakistaanse geheime dienst, Osama bin Laden en het Taliban-regime zelf genoemd.

De oorlogen van de afgelopen decennia hebben Afghanistan aan de rand van de afgrond gebracht. Ruim een miljoen mensen lieten het leven en vijf miljoen Afghanen verblijven onder vaak erbarmelijke omstandigheden in vluchtelingenkampen in de buurlanden Afghanistan en Iran. Politiek is het land in een vrijwel compleet isolement geraakt.

Slechts een handvol landen erkent het Taliban-regime. Stond Kabul in de regio eens bekend om zijn goed verlichte straten en moderne gebouwen, aan het eind van de door de Taliban gewonnen burgeroorlog ligt de stad grotendeels in puin.

Elektriciteit ontbreekt nagenoeg en een groot deel van de 1,4 miljoen inwoners is de stad ontvlucht.

Pakistan was tot voor kort een trouwe vriend, maar dat land bezint zich momenteel onder druk van de VS op zijn relatie met Kabul. Met Iran, hoewel ook fundamentalistisch van snit, zijn de betrekkingen ronduit slecht. De oorzaak hiervan moet gezocht worden in de verschillende vormen van islam die in de twee landen worden aangehangen.

De Iraniërs zijn shi'ieten, in Afghanistan wordt het soennitische geloof beleden.

ROL VAN RUSLAND

De voormalige Sovjet-republieken Tadzjikistan, Oezbekistan, Kirgizië en Turkmenistan ten noorden van Afghanistan zijn bang dat het fundamentalisme ook onder hun moslim-bevolking post zal vatten.

Een bijkomende complicerende factor in de relatie met deze landen is dat in Afghanistan grote minderheden van etnische Oezbeken, Tadzjeken en Kirgiziërs leven.

Op de achtergrond speelt ook Rusland nog een rol. Moskou, dat de Taliban en Osama bin Laden ervan verdenkt de Tsjetsjeense rebellen te steunen, heeft militair nog altijd een flinke vinger in de pap in de ex-Sovjetrepublieken.

Het is niet ondenkbaar dat Rusland de VS bij een aanval in Afghanistan met raad en daad terzijde zal staan.

Russische Afghanistan-veteranen waarschuwen de VS voor de gevaren van oorlogvoering in Afghanistan. De ironie wil dat de VS in 1979 bij de invasie al voorspelden dat de Sovjets in Afghanistan 'hun Vietnam' zullen beleven. Nu zijn het Russische militairen die de Amerikanen wijzen op hun nederlaag in Afghanistan en de lering die daaruit getrokken kan worden. De geschiedenis heeft uitgewezen dat Afghanistan een wespennest is. Ergens in dat nest zou Osama bin Laden zich ophouden. Wie die wesp wil uitschakelen, moet rekening houden met een paar lelijke beten.

Afghanistan gaat gebukt onder een met tragiek doordrenkte geschiedenis. Het land lijkt na jaren van oorlogsgeweld te zijn teruggeworpen naar het Stenen Tijdperk. ■

QAEDA, DE BASIS VAN OSAMA BIN LADEN (2)

Voor dit artikel is gebruikt gemaakt van: NOS-nieuws en Internet.

De wijdvertakte terroristenorganisatie Al-Qa'ida of al-Kaïda is op dit moment vijand nr. 1 van de VS. Al Qaeda, Al-Qa'ida of al-Kaïda. We weten nog maar nauwelijks hoe we het moeten schrijven of uitspreken. Al Qaeda is Arabisch voor De Basis. Maar de basis waarvan? Welke banden onderhoudt de basis met andere terroristen? Wat hebben Bin Ladens soldaten op hun kerfstok en waar zullen zij opnieuw toeslaan? Meer vragen dan antwoorden. In dit artikel een kennismaking met die vijand aan de hand van een stuk van mevr. van Leeuwen, terrorismedeskundige van het instituut Clingendael.

WAAR IS AL QAEDA OP UIT? WAT ZIJN DE DOELSTELLINGEN EN IN HOEVERRE ONDSCHIEDEN ZIJ ZICH DAARIN VAN ANDERE ISLAMITISCHE TERREURGROEPEN?

De missie van Al Qaeda is terug te voeren op een drietal leerstellingen van Bin Laden die hij naar voren heeft gebracht in verschillende fatwa's (Van Dale: gezaghebbende uitspraak, gebaseerd op de wet van de islam). De eerste heeft betrekking op de aanwezigheid van 'ongelovigen' op islamitisch grondgebied. Dan moet je vooral denken aan de Amerikaanse militaire aanwezigheid in Saudi-Arabië, het geboorteland van Bin Laden.

Dat is tegen de wil van God en zij moeten worden weggejaagd onder meer door aanslagen te plegen op Amerikaanse doelen aldaar. In het verlengde daarvan bestrijdt Al Qaeda ook de islamitische heersers die ongelovige invloeden binnen hun grenzen toelaten en zich niet aan de Sharia, de islamitische wetgeving, houden.

De tweede leerstelling betreft Irak. Duizenden Iraakse kinderen sterven de hongerdood als gevolg van de na de Golfoorlog ingestelde internationale boycot. Dat dient gewroken te worden. Wederom is de VS de boosdoener. En tenslotte heb je natuurlijk de Palestijnse kwestie. Hierin spitst Bin Ladens woede zich toe op de joodse heerschappij over Jeruzalem, een van de drie heilige plaatsen van de islam. Overigens meent hij dat ook de andere heilige plaatsen, Mekka en Medina, door de Amerikaanse invloed in Saudi-Arabië 'bezet' zijn.

De steeds terugkerende factor is dus de VS. Al Qaeda beschouwt zich al tijden in oorlog met de VS. Ze moeten denk ik dan ook wel schamper gelachen hebben toen Bush hen plechtig de oorlog verklaarde. Voor Bin Laden en de zijnen was dat allang het geval. Dat zij uit zijn op het islamiseren van de wereld is echter een misverstand. Het is ze er om te doen de islamitische wereld terug te geven aan de moslims.

AL QAEDA WORDT ALTIJD IN ÉÉN ADEM GENOEMD MET OSAMA BIN LADEN. ZIJN DE TWEE INDERDAAD ONLOSMAKELIJK MET ELKAAR VERBONDEN? IS BIN LADEN AL QAEDA?

Dat is te sterk uitgedrukt. Het is zeker niet zo dat het hele netwerk wegvalt als de VS er in slaagt Bin Laden uit te schakelen. Een Egyptische arts, Ayman al-Zawahiri, wordt beschouwd als de tweede man en is de leider van Al-Jihad, de Egyptisch terroristische organisatie die in 1981 president Sadat vermoordden.

Er wordt wel gezegd dat Bin Laden de spin in het web is, maar hem wordt in die vergelijking een te centralistische rol toebedeeld. Al Qaeda is meer als een visnet, met vele onderling verweven knopen.

Tot voor kort leunde de organisatie wel zwaar op het persoonlijke fortuin van Bin Laden, maar dat geld schijnt nu bijna op te zijn. De cellen moeten zich nu zelf bedruipen en daarin zijn ze heel inventief. Bij een routinecontrole van de douane werd laatst een lid gearresteerd. Die bleek achter een creditcardfraude te zitten. Ook verdienen ze wel geld met bonafide bedrijven, zoals Bin Laden die in Soedan had. Verder zijn er natuurlijk weldoeners in de islamitische wereld en schijnen ze ook goed te boeren met beleggingen en speculaties op de beurs.

Al Qaeda opereert veel internationaler dan andere terroristische organisaties. Naar verluidt zijn er cellen actief in 40 verschillende landen. Binnen Palestijnse groeperingen, de IRA, de ETA en vroeger de Rote Armee Fraction zijn en waren de leden over het algemeen toch van dezelfde nationaliteit. In Al Qaeda zijn Afghanen, Egyptenaren, Algerijnen, Saudi's en nog veel meer nationaliteiten verenigd. Radicale Palestijnse groepen plegen hun aanslagen ook dicht bij huis. Ze zijn regionaal actief. Zo niet bij Al Qaeda, die slaat overal op de wereld toe.

WAT IS ER BEKEND OVER DE BANDEN DIE AL QAEDA ONDERHOUDT MET ANDERE TERRORISTISCHE ORGANISATIES?

Er is vooral veel niet bekend. Een van de belangrijkste karakteristieken van terrorisme is natuurlijk de geheimzinnigheid die ermee gepaard gaat. Het gaat vaak om organisaties die elkaar aanvullen en soms overlappen. Bij Al Qaeda is dat bij uitstek het geval. Toch is er onder andere uit verhoren van gearresteerde aanhangers wel het een en ander bekend. Zo is daar de nauwe samenwerking met de Egyptische Islamitische Jihad. Die is eind jaren '90 zelfs in Al Qaeda opgegaan.

Met de Hamas en de Libanese Hezbollah bestaat wel een los-vast-relatie. Toen Al Qaeda begon werd Bin Laden wel geholpen door de Libanese Hezbollah. Nu is dat eerder andersom in de zin dat de Hamas en Hezbollah financieel ondersteund worden door Bin Laden.

Er is in de pers ook gewag gemaakt van een mogelijk gelegenheidssamenwerking tussen Al Qaeda en de ETA. Dat soort niet voor de hand liggende relaties zijn in het internationale terrorisme niet uitzonderlijk. Neem de gijzeling in 1974 op de Franse ambassade in Den Haag.

Die werd voor een Palestijnse groepering uitgevoerd door het Japanse Rode Leger. De banden van Al Qaeda met het Taliban-bewind in Afghanistan zijn innig. Leden van Al Qaeda zouden nu zelfs meevechten met de Taliban tegen de noordelijke alliantie. In Soedan genoot Al Qaeda ook al bescherming op regeringsniveau. Totdat de Amerikanen een fabriek waarvan zij dachten dat Bin Laden daar chemische wapens fabriceerde, gingen bombarderen. Dat werd de Soedanezen wat te gevaarlijk. Ze hebben Bin Laden in 1996 gesommeerd het land te verlaten.

WAARIN VERSCHILLEN DE METHODEN VAN AL QAEDA MET DIE VAN ANDERE TERREURGROEPEN?

Een opvallend verschil is dat Al Qaeda niet, of maar halfslachtig en in een veel later stadium, de verantwoordelijkheid voor aanslagen opeist. De aanslagen worden ook niet voorafgegaan door een eisenpakket. Dat hoeft Al Qaeda ook niet te doen want ze beschouwen aanslagen als oorlogshandelingen. Die oorlog is al verklaard. Ze hoeven niets meer toe te lichten.

Dat is een duidelijk verschil met de handelwijze van bijvoorbeeld Palestijnse groeperingen. Vooral tijdens de vorige grote terreurgolf, begin jaren '70, was het de terroristen vooral om publiciteit te doen. Ze wilden aandacht voor hun grieven en kwamen ook in beeld. Ze wilden de Palestijnse zaak in het westen op de agenda zetten en daar zijn ze ook in geslaagd. Bin Laden en de zijnen hebben dat niet nodig. Hun 'reclame' is vooral gericht op de islamitische wereld. Een ander verschil is dat Al Qaeda massaler is. Ze beramen grootschalige aanslagen waarbij honderden, en op 11 september zelfs duizenden, doden vallen.

Een ander probleem bij het in kaart brengen van de methoden van Al Qaeda is dat de cellen, als ze de verantwoordelijkheid al opeisen, zich per 'evenement' een ander etiket opplakken. Bij de bomaanslagen op de Amerikaanse ambassades in Nairobi en Dar es Salaam in 1998 ging het bijvoorbeeld om de 'Verdedigers van de Heilige Plaatsen'. Een andere 'mantelorganisatie' is het 'Internationale Islamitische Front voor de Jihad tegen Joden en Kruisvaarders'. Die bestaat voornamelijk uit Egyptische fundamentalisten die door Bin Laden naar Afghanistan zijn gehaald.

Van een aantal aanslagen staat nu wel vast dat ze het werk zijn van het Al Qaeda-netwerk. De belangrijkste vóór 11 september zijn die in Nairobi en Dar es Salaam, de aanval vorig jaar op het Amerikaanse marineschip de USS Cole en de bomaanslag in 1996 op Amerikaanse legerbarakken in Saudi-Arabië. Wat de aanslag in de parkeergarage van het World Trade Center in 1993 betreft, is er nog geen direct verband gelegd met Bin Laden. Het is ook opvallend dat president Bush die onvermeld laat als hij de terreurdaden van Bin Laden opsomt."

Osama Bin Laden op TV bij Al Jazeera

HOE MOET DEZE ONZICHTBARE VIJAND WORDEN BESTREDEN? HEBBEN DE VEILIGHEIDSDIENSTEN GEFAALD EN IS DE HUIDIGE AANVAL IN AFGHANISTAN HET ANTWOORD?

Er zijn drie manieren om Al Qaeda aan te pakken.

De eerste methode is het afschrikken van gastlanden door bijvoorbeeld de huidige militaire acties in Afghanistan.

Ten tweede moet het netwerk worden opgerold door inlichtingendiensten. En ten derde het aanpakken van de voedingsbodem. Wat de huidige militaire actie betreft, hoop ik maar dat de VS daar grenzen aan stelt. Hoe ver moet je gaan met dat intimideren van de gastlanden van de terroristen? Dat brengt enorme risico's met zich mee waarvan de consequenties niet te overzien zijn.

Die voedingsbodem schuilt in de wereldwijde frustratie in de islamitische wereld. Frustratie en woede over de Palestijnse zaak, die nog steeds niet tot een goed einde is gebracht en over de Amerikaanse militaire aanwezigheid in het Midden-Oosten, waar de VS soms wel heel autoritaire regimes steunt. Dat is niet makkelijk te veranderen. De banden tussen de VS en Israël zijn onverbreekbaar. En dat is ook goed. In de binnenlandse politieke verhoudingen in de VS is het onmogelijk dat de relatie met Israël wezenlijk ter discussie wordt gesteld.

Ik pleit er ook zeker niet voor dat de VS zich uit het Midden-Oosten terugtrekken. Maar intensieve pogingen van de VS en wellicht de EU om een goede oplossing voor met het Palestijns-Israëlische conflict te vinden, zouden kunnen helpen. Ook een soepelere houding ten aanzien van de sancties tegen Irak zouden overwogen kunnen worden.

De ironie wil dat de VS om geo-politieke redenen direct hebben bijgedragen aan de opkomst van Al Qaeda en de Taliban. Het islamitische verzet in Afghanistan tegen de Sovjet-Unie werd financieel gesteund door de Amerikanen. De mujahedeens-strijders, met in de gelederen Bin Laden, werden op kosten van de CIA militair getraind. Nu moeten de CIA en de FBI nieuwe aanslagen van Al Qaeda zien te voorkomen. Dat is ze op 11 september niet gelukt, maar bij het traceren van de daders van eerdere aanslagen in 1993 en 1998 hebben ze na afloop wel een goede score behaald. Dat is dan tenminste hoopgevend. ■

Talibanstrijders op een pantserwagen

VIJF 'MISVERSTANDEN' OVER DE ISLAM (3)

Voor dit artikel is gebruikt gemaakt van: NOSnieuws en Internet.

Met 1,2 miljard gelovigen is de islam na het christendom de meest beleden godsdienst. Toch weten de meeste niet-islamieten weinig over deze wereldreligie.

In de hectiek van alle dag en de verbijstering betreffende de terroristische aanslagen van 11 september 2001 worden mogelijke vooroordelen eenvoudig gevoed en ligt het gevaar van generaliseren op de loer. Om de lezer met een aantal veel voorkomende vooroordelen te confronteren wordt hier de bewerkte reactie weergegeven van prof. Leemhuis, hoofddocent Arabische talen en islam in Groningen op een vijftal stellingen.

STELLING 1: DE ISLAM IS EEN AGRES-SIEVE GODSDIENST

Dan is de stelling dat het christendom een agressieve religie is net zo goed te verdedigen. Ook binnen de islam vormen lieden die met geweld hun gelijk willen halen een kleine minderheid. Niet de islam, maar totalitaire regimes zijn een bedreiging voor de wereldvrede. Dat je die ook vaak in de islamitische wereld aantreft, is een andere zaak. De term jihad leidt in deze kwestie tot veel misverstanden. Jihad betekent 'strijden voor de goede zaak'. De overgrote meerderheid van de moslims vertaalt dat als een defensieve oorlog, die alleen gevoerd mag worden bij een aanval.

Jihad heeft overigens lang niet altijd betrekking op gewapende strijd. Zo heb je onlangs in Caïro om de smerigheid in de stad tegen te gaan een jihad tegen het vuil gehad. Natuurlijk is het zo dat ook fundamentalisten hun terreurdaden plaatsen in het kader van een jihad, maar dat is omdat zij een motivering nodig hebben voor hun handelen.

Dat het moslimfundamentalisme nog steeds groeit, klopt niet. Het is juist op zijn retour. Daarom treffen we het nu aan in de periferie van de moslimwereld, zoals in een land als Afghanistan. Eind jaren zeventig kwam het fundamentalisme in opkomst als substituut voor mislukte experimenten met socialisme en nationalisme. Daarbij moet je denken aan het Egypte onder Nasser, dat sterk onder invloed stond van de Sovjet-Unie en waar op grote schaal nationalisaties plaatsvonden. Omdat ook dat geen einde maakte aan het sociale en economische onrecht, grepen velen terug op het geloof om hun gevoel van onrechtvaardigheid te ventileren. Het fundamentalisme is dan ook in de eerste plaats een middel om binnenlandse sociaal/economische ongelijkheid te bestrijden.

STELLING 2: DE ISLAM IS EEN VROUW-ONVRIENDELIJKE GODSDIENST

Moslims zelf vinden van niet. Zij vinden juist dat vrouwen in het westen slechter af zijn. Een lustobject. Een blote vrouw om een auto aan te prijzen, dat is pas vrouwonvriendelijk, zo redeneren zij.

Veel moslims beschouwen de sluier als een emancipatoir fenomeen. Omdat vrouwen buitenshuis een sluier dragen, zijn ze geen object en dus beschermd. Zij kunnen zich in het publieke leven normaal bewegen. De paradox wil dat in een land als Iran de positie van vrouwen na de islamitische revolutie sterk is verbeterd. Onder de ayatollahs hebben zij meer in de melk te brokken dan onder de shah. Dat geldt vooral voor vrouwen in de lage middenklasse. Overigens zijn de geschriften niet eenduidig over het al dan niet dragen van een sluier. Het is een kwestie van koraninterpretatie. In Indonesië, het

grootse moslimland ter wereld, gaan de meeste gelovige vrouwen ongesluierd over straat.

Hoewel polygamie gewettigd is, is het in het grootste deel van de moslimwereld heel moeilijk om er meerdere vrouwen op na te houden. In een wereldstad als Caïro wordt een man met meerdere vrouwen toch een beetje meewarig aangekeken. Je treft het tegenwoordig eigenlijk alleen nog maar aan bij traditionele plattelands-rijken. Je moet ook aardig goed bij kas zijn om je zo'n levenswijze te kunnen veroorloven. In de koran staat dat je maximaal vier vrouwen mag hebben, op voorwaarde dat ze allen gelijk worden behandeld. Zo moet iedere vrouw een eigen huis hebben. Kortom, er zijn een hoop beperkingen.

STELLING 3: ALLE MOSLIMS HANGEN HETZELFDE GELOOF AAN

Niet als bij het christendom is er sprake van grote diversiteit. Van zeer seculier tot ultra-orthodox. De belangrijkste tweedeling is die tussen soennieten en sji'ieten, maar ook die vallen weer in meerdere subgroepen uiteen. Momenteel is circa negentig procent van de moslims soenniet en tien procent sji'iet. De sji'ieten vindt men vooral in Iran, het zuiden van Irak en in delen van Libanon en Palestina.

Het verschil tussen beide richtingen is in oorsprong theologisch. De sji'ieten vonden dat de profeet Mohammed alleen door een afstamming kon worden opgevolgd. Voor de soennieten hoefde dat niet per se. Later heeft dat een politieke lading gekregen. De sji'ieten zijn eeuwenlang vervolgd en voelen zich de underdog. In de geschiedenis hebben zij vaak naar de wapens gegrepen om hun gelijk te krijgen."

Nu is er ook nog een theologisch onderscheid te maken. In het sji'itisme spelen de ayatollahs een belangrijke rol bij de interpretatie van de koran. Voor soennieten ligt de waarheid in de geschriften en treden de geestelijke leiders minder op de voorgrond. Ook is de godsbeleving bij sji'ieten gevoelmatiger, emotioneler. Soennieten zijn formalistischer. Sji'ieten zijn wat hun eigen leven aangaat meer opofferingsgezind. Sneller geneigd hun leven te geven voor wat zij de goede zaak beschouwen.

STELLING 4: ISLAMITISCHE LANDEN ZIJN PER DEFINITIE ON-DEMOCRATISCH

Het klopt dat het democratische gehalte van islamitische landen in de regel laag is. Dat komt mijns inziens echter niet door de islam, als wel door de geo-politieke machtsverhoudingen. Het westen heeft in de geschiedenis democratische ontwikkelingen in de moslimwereld tegengewerkt. Denk maar aan de reactionaire koning Hassan van Marokko, die om zijn houding in het Palestijns-Israëliëse conflict altijd op veel steun kon rekenen. In Egypte waren in de 19de eeuw onze democratische instituties al aanwezig, maar ook die zijn mede door toedoen van het westen om zeep geholpen.

Aan de andere kant zijn er ook hoopgevende ontwikkelingen. Ondanks alle tekortkomingen, mag je Indonesië nu toch een democratie noemen en ook Iran lijkt de democratische weg te zijn ingeslagen. Het westerse, of christelijke verwijt dat de democratie in islamitische landen niet gedijt, heeft ook iets hypocriets. Alsof wij ons altijd zo netjes gedragen hebben. Franco was een goed katholiek. Ik bedoel maar.

In de islamitische wereld is wel sprake van een

Gesluierte Afghaanse vrouwen

diepe afkeer van de westerse 'way of life', van onze consumptiemaatschappij. De menselijke waardigheid is hier zoek, er bestaat geen eerbied voor privé-zaken. Dat is de teneur. Ook meten wij met twee maten. Wel woedend over de aanslagen op het World Trade Center, maar de Israëliëse inval in Libanon in 1982, waarbij duizenden mensen zijn vermoord, was snel vergeten en wat te denken van de opgeblazen flats in Moskou. Die grote solidariteit in de moslimwereld na de aanslagen in de VS vind ik dan ook niet onbegrijpelijk.

STELLING 5: VERREWEG DE MEESTE MOSLIMS WONEN IN HET MIDDEN-OOSTEN

Groot misverstand. De meeste moslims wonen voorbij het Midden-Oosten. In Indonesië, het land met de grootste moslimbevolking, en in India, waar bijvoorbeeld meer moslims leven dan in Pakistan.

En wat te denken van Centraal-Azië, de voormalige Sovjet-republieken Kazachstan, Oezbekistan, Turkmenistan, Tadzjikistan en Kirgizië, en Afrika ten zuiden van de Sahara. Wel is het zo dat het Midden-Oosten de bakermat is van de islam.

Net als van het christendom overigens.

De schuld van veel misverstanden over de islam ligt ook bij de westerse media. Ik heb me de afgelopen tijd mateloos geërgerd aan de simplificatie in de berichtgeving over de ramp. De media hebben te weinig oog voor de diversiteit in de moslimwereld.

Neem die enquête onder moslims in Nederland, daags na de aanslagen.

Ruim veertig procent van de respondenten zou veel begrip hebben voor de terreurdaden.

Onzin natuurlijk. Die uitkomst is het gevolg van het feit dat de meeste allochtonen, net als veel Nederlanders, het verschil tussen 'begrip tonen voor' en 'begrijpen' niet kennen. Uit dezelfde enquête kwam naar voren dat 67 procent de aanslagen veroordeelt.

Dat strookt natuurlijk niet met elkaar. Uiterst schadelijk voor de beeldvorming. ■

Osama Bin Laden

MOGELIJKE HISTORISCHE VOEDINGSBRONNEN VAN ANTI-AMERIKANISME (4)

Bron: internet, Nieuwe Apeldoornsche Courant 200901.

Met de ontdekking van de Nieuwe Wereld en de aanwezigheid van de oude wereld braken eeuwen aan van kolonisatie en slavernij. Niet dat regionaal géén sprake was van slavenhandel, maar dat was meer een voortvloeisel uit lokale strijd, sociale klasse-indeling en andere oorzaken van lokale en/of regionale aard. Naast de globalisering van deze activiteiten worden daar ook de inspanningen van missionarissen aan gekoppeld. Die zendingsdrang werd niet uitsluitend door menslievendheid ingegeven, denk maar aan de inquisitie waar menig andersdenkende mee geconfronteerd werd.

Dat alles gebeurde in naam van de vrijheid, de democratie en het geloof.

Vragen als: "Wiens vrijheid en welke vorm van democratie? Wie bepaald wat goed is voor een mens, regio, continent?", dringen zich op.

Precies zestig jaar na de Japanse inval op Pearl Harbor was Amerika dinsdag 11 september 2001 het doelwit van terrorisme. Na de aanslag op het FBI-gebouw in Oklahoma city was dit de tweede terroristische aanslag op Amerikaans grondgebied waar grote aantallen onschuldige burgers het leven lieten. Japan moest die aanval toen uiteindelijk bekopen met twee atoombommen, welke consequenties en invloed zijn weerga niet kende. Twee maal 100.000 onschuldige burgers lieten het leven.

Oklahoma city was terrorisme van nationale aard. Een beperkt aantal betrokkenen werd opgepakt, waarvan uiteindelijk één dader tot de doodstraf werd veroordeeld, welk vonnis inmiddels is voltrokken.

De buitenlandse politiek van Amerika tussen 1948 en 1990 werd met name bepaald door de tegenstelling tussen de kapitalistische doelstellingen van Amerika enerzijds en de communistische doelstellingen van de toenmalige Sovjetunie anderzijds. Een ander niet onbelangrijk gegeven is dat in een groot aantal landen geen strikte scheiding is tussen kerk en staat, eigenlijk tempel en staat, moskee en staat, ...en staat.

'De vrijheid is aangevallen vanmorgen', orakelde de Amerikaanse president Bush. Een kleine nuancering van deze uitspraak is wel op z'n plaats. Niet de vrijheid van Noorwegen, Italië, Peru, Kenia of China is aangevallen maar "The American way of live" is op een lafhartige wijze aangevallen.

Begin jaren zestig van de 20e eeuw nam een zekere Mobutu bezit van zijn geboortegrond, voormalig Belgisch Congo, door zijn opponent Patrice Lumumba aan de kant te zetten, te laten martelen en vervolgens te laten executeren. Lumumba was een door het volk gekozen president met een Marxistische overtuiging. Amerika stak geen poot uit en Mobutu voerde dertig jaar lang een schrikbewind.

Halverwege datzelfde decennium voelde Amerika zich genoodzaakt de democratie te herstellen in het nog jonge Vietnam, aan de andere kant van de wereld, dat zich zojuist had bevrijd van de koloniale ketenen van de Franse overheerser. Het opkomende communisme, door de Amerikanen gedefinieerd als goddeloos en ondemocratisch, werd te lijf gegaan met agent orange en napalm, wat tussen de 3,5 en 6 miljoen Vietnamezen het leven kostte.

Geen enkele Amerikaanse president is daarvoor ter verantwoording geroepen of heeft daarvoor terecht gestaan. De terreur werd immers gevoerd door de Vietcong (de zogenoemde Zuidvietnamese rebellen) en het Noordvietnamese leger onder leiding van Ho Chi Minh. Amerikanen handelden alleen in naam van de democratie, einde discussie.

Tussen neus en lippen door werd in dezelfde periode op last van de Amerikaanse president en de CIA een van de kopstukken van de Cubaanse Revolutie, Ernesto Che Guevara, in Bolivia gevangen genomen en geëxecuteerd. Guevara was bezig een missie te voltooien tegen het Amerikaanse imperialisme en de Zuidamerikaanse dictatuur, in handen van rechtse generaals, door Amerika in het zadel geholpen. Inmiddels is Cuba al ruim 40 jaar het slachtoffer van een Amerikaanse economische boycot, gerechtvaardigd door het gegeven dat de Cubaanse politiek een doorn is in het Amerikaanse oog.

Begin jaren zeventig liet de democratisch gekozen Marxistische president van Chili, Salvador Allende, het leven tijdens een aanval op zijn paleis, op last van het leger onder leiding van generaal Augusto Pinochet. Amerika bleek een flinke vinger in de pap te hebben gehad middels de CIA en de toenmalige minister van buitenlandse zaken Kissinger en wederom werden de democratische regels en rechten van een (links) land aan de Amerikaanse laars gelapt. Tijdens het regime van generaal Videla in Argentinië in de jaren zeventig verdwenen dertigduizend mensen. Amerika heeft altijd gedaan alsof de dictatuur niet bestond. Over herstel van de democratie in Argentinië is nooit gesproken.

Dit alles op een rijtje gezet is het natuurlijk geen wonder dat Amerika's handelen kwaad bloed zet bij anders denkers.

Europa slaakte een zucht van verlichting na de bevrijding van het juk van de Nazi's, 56 jaar geleden. Een bevrijding die mede dankzij de Amerikanen tot stand kwam, maar pas Amerikaanse inmenging kende na de aanval op Pearl Harbor in 1941. Europa brandde toen al twee jaar en de

oorlog was voor Amerika niet meer dan een 'ver van mij bed show'. Dat de democratie in Europa met voeten getreden werd, leek er voor de Amerikanen in de eerste instantie niet toe te doen

Over oorlog gesproken, ook Israël (of Palestina, 't is maar hoe je 't bekijkt) brandt, zij het niet twee jaar maar al sinds de oprichting, ruim vijftig jaar geleden. Sinds de stichting van Israël zijn vele Palestijnen van huis en haard verdreven en wordt hun vrijheid van handelen bepaald door hetgeen Israël hen toestaat. Geen volk ter wereld pikt vijftig jaar van onderdrukking, bezetting, terreur en moord. Gevoelens van woede, onmacht en verdriet maken zich meester van mensen, die de maat op een gegeven moment vol zien en overgaan tot actie, harde actie. Gericht tegen de aanstichter van dit alles, Israël en ook steeds meer tegen diens steun en toeverlaat, Amerika. De laatste tijd is op dit punt een kentering in de buitenlandse politiek van Amerika zichtbaar. Amerika overweegt zelfs de Palestijnse staat te erkennen en zet Israël steeds meer onder druk om buiten de Palestijnse gebieden te blijven.

'God bless America' is een veel gehoorde kreet van de president, maar zelden was een uitspraak holler en lozer dan deze in het Amerika van nu. De Amerikanen gebruiken wel snel de naam van God, ze doen er verstandig aan hem even met rust te laten. Een natie die denkt het alleenrecht op de wereld te hebben en regelmatig zelf voor God speelt heeft geen recht van spreken. De roep om wraak slaat iedere plank mis en ontketent enkel datgene waar de hele wereld sinds mensenheugenis bang voor is, oorlog.

Er zijn nog veel landen en volken die met een minuut stilte het herdenken waard zijn en menig vlag kan nog een poosje halfstok. Wereldwijd sterven dagelijks net zoveel kinderen van de honger, als dat er mensen werkten in het WTC. De afgelopen periode was daar niemand over te horen. Van kinderen wordt altijd gezegd dat ze de waarheid spreken. Laat de kinderen van de 3e wereld dan oordelen over Amerika. De westerse wereld zal bij die uitspraak net zo op haar grondvesten schudden als het WTC de 11de september. ■

De aanslag op het WTC in New York

DE VERSCHILLENDE WAPENSYSTEMEN IN DE OORLOG TEGEN TERRORISME

GBU-28 "BUNKER BUSTER" BOMB

The laser-guided GBU-28 "bunker buster" is the preferred weapon for knocking out hardened targets with minimum collateral damage

- 1 Targeting**
Infra-Red sensors on stealth F-117 aircraft locate and lock-on to target
- 2 Guidance**
After bomb is released, aircraft fires a burst of coded laser energy which reflects off the target surface
- 3 Detonation**
A 60 millisecond delay fuse, mounted in the tail for protection, detonates the bomb deep inside the target

Bomb enters cone of reflected energy, seeking out the most intense area of laser "sparkle", and adjusts its fins to strike the mark

Specifications

Diameter	14.5 in
Length	19 ft 2 in
Width (open)	5 ft 6 in
Weight	4,700 lb with 675 lb of explosives

REUTERS

U.S. AND BRITISH SPECIAL FORCES

Highly trained and mobile, they can operate in harsh environments, behind enemy lines, using innovative tactics to strike at key targets and disrupt communications

Delta Force

U.S. special forces
30,000 total, include:

- Army Rangers and "Green Berets"
- Navy SEALs
- Special Aviation Regiment "Night Stalkers"
- Marine Force Recon
- Delta Force counterterrorist unit

SAS

British special forces numbers unknown, include:

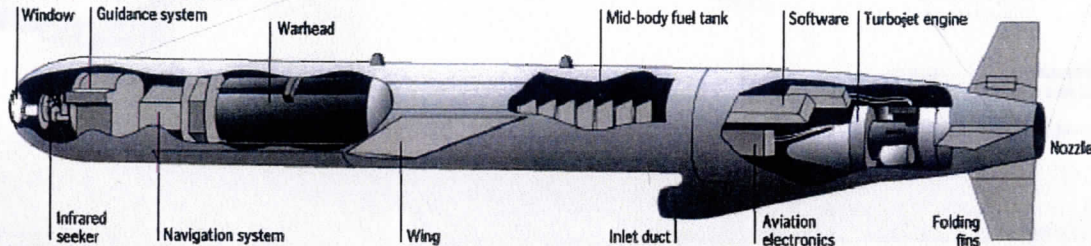
- SAS (Special Air Service)
- SBS (Special Boat Service)
- Parachute Regiment
- Royal Marines Commandos
- Pathfinders

Weapons and equipment

- M4 carbine with grenade launcher
- 9mm pistol
- MP5 submachine gun
- PSG-1 sniper rifle
- Night vision goggles
- Directional mine
- Radio signal encryption

REUTERS

Tomahawk cruise missile

U.S. READY FOR HELICOPTER MISSIONS

AH-64 Apache
Low-flying attack helicopter provides air support for ground troops

Speed	185 mph
Range	880 miles
Hovering ceiling	11,500 feet
Length	48 feet
Height	11.5 feet
Armament	30mm cannon 16 anti-tank missiles up to 76 rockets

MH-53J Pave Low
Low-level, long-range, undetected penetration, for infiltration and resupply of special forces

Speed	165 mph (at sea level)
Range	600 nautical miles
Ceiling	16,000 feet
Length	88 feet
Height	25 feet
Armament	Three 7.62 mini guns or three .50 caliber machine guns

Stinger air defence missile
Supplied by the U.S. to the Mujahideen fighting the Soviet invasion, where they achieved over 80 percent combat success

Guidance	Passive Infra-red homing
Maximum Range	5 miles
Ceiling	9,800 feet
Flight speed	Mach 2
Warhead	High explosive
Fuze	Impact, self destruct
Length	60 inches
Weight (fully armed)	34.5 pounds
Rate of fire	1 missile every 3 to 7 seconds

REUTERS

B-52 BOMBERS TARGETING TALIBAN TROOPS

Boeing B-52

Primary function	Heavy bomber
Contractor	Boeing
Thrust	17,000 lbs per engine
Length	159 ft
Height	40 ft
Wingspan	185 ft
Speed	650 mph
Ceiling	50,000 ft
Weight	82 tons
Range	8,800 miles
Crew	5 (with ejection seats)
Cost	\$30 million
Deployed	February 1955

Source: United States of America
Department of the Airforce,
Modern Airborne Missiles (Bill Gunston)

AGM-86C Air Launch Cruise Missile (not to scale)

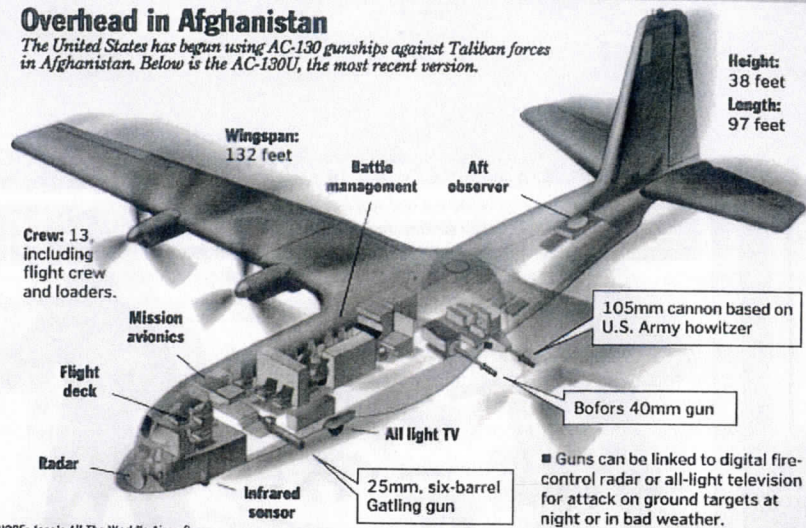
Contractor	Boeing
Length	21ft
Range	685 m
Warhead	2000 lb. blast/fragmentation

Engine, Inlet duct, Fuel tank, Inertial navigation system, Flight-control system, Radar altimeter, Warhead, Thermal batteries

REUTERS

Overhead in Afghanistan

The United States has begun using AC-130 gunships against Taliban forces in Afghanistan. Below is the AC-130U, the most recent version.

SOURCE: Jane's All The World's Aircraft

THE WASHINGTON POST

Special Forces dalen af van MH-60

Predator

B-2 Spirit

B-1B Lancer

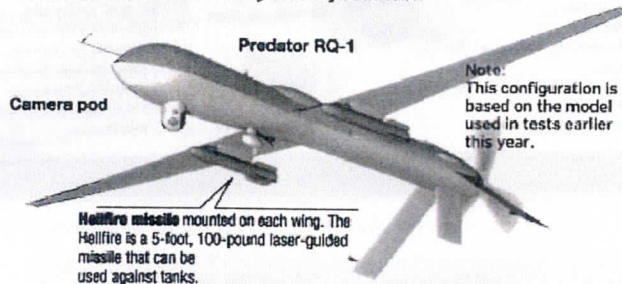
AC-130U

Tomahawk

A Drone with a Punch

The Air Force has adapted propeller-driven, unmanned reconnaissance drones to carry the Hellfire missile.

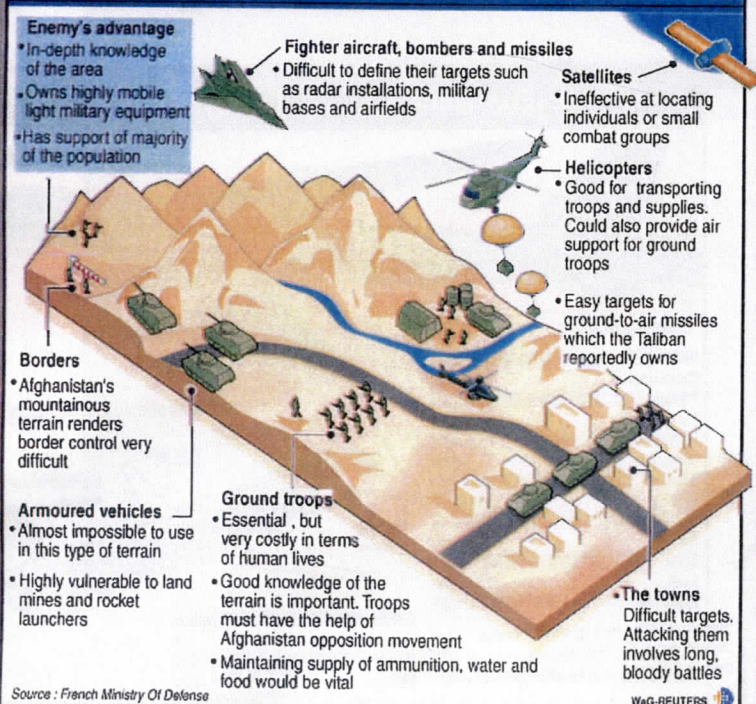

Wingspan: 48 feet 5 inches **Length:** 28 feet **Cruising speed:** 84 mph **Range:** 500 miles; 29 hours

SOURCE: Air Force, Aviation Week, Federation of American Scientists

BY DOUG STEVENS—THE WASHINGTON POST

MILITARY TACTICS IN THE AFGHAN MOUNTAINS

VOEDSELDROPPINGS & PROPAGANDA-OORLOG BOVEN AFGHANISTAN

U.S. FOOD DROPS IN AFGHANISTAN

U.S. military strikes in Afghanistan include food parcels and propaganda leaflets dropped from two C-17 cargo planes

The U.N.'s World Food Program said its food convoys had been halted to assess the refugee situation

C-17 Globemaster
Holds 42 containers with 37,500 humanitarian food packages weighing 2.2 pounds each

The C-17s fly from Germany's Ramstein Airbase

Each parcel contains:

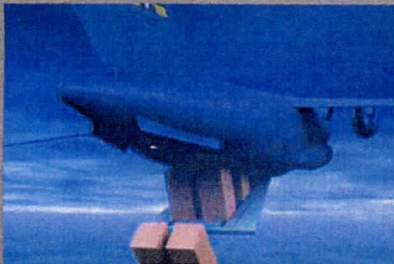
- beans in tomato sauce
- beans and tomato vinaigrette
- biscuits
- fruit pastry
- fruit bar
- short-bread
- peanut butter
- strawberry jam
- instructions
- utensils
- salt and pepper
- a napkin and a match

TURKMENISTAN TAJIKISTAN
Herat Kabul
AFGHANISTAN
Kandahar
PAKISTAN
IRAN

Legend:
 - Taliban control (white)
 - Opposition control (grey)
 - Disputed area (yellow)
 - Food drops (blue lightning bolt)

100 miles

REUTERS

De dropping vanuit de lucht

Soldaten van de Noordelijke Alliantie verzamelen voedselpakketten

De inhoud van het voedselpakket

FRONT

کشور های مشترک در اینجا هستند که شما را کمک کنند
 مشترک هیوادونه
 دانه دی چه
 تا سو سره مرسته وکی

BACK

کشور های مشترک در اینجا هستند که مرزها
 افغانستان را کمک کنند
 مشترک هیوادونه دانه دی چه افغانستان
 د شتگی سره مرسته وکی

FRONT

The Partnership of Nations is here to Help

BACK

The Partnership of Nations is here to assist the People of Afghanistan

De verschillende pamfletten die worden verspreid

معلومات و اخبار رادیویی

رادی ایموواج (۸۶۴)، (۸۷۰)، (۸۷۰-۱) و (۱۱۰۷)

صبح: ۵-۱۰
 عصر: ۵-۱۰

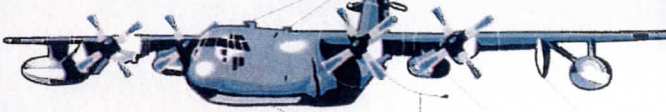

EC-130E RR

PROPAGANDA WAR

The U.S. is using leaflets and broadcasts from a flying radio station in Afghanistan in an attempt to win support inside the country

Lockheed EC-130E RR Four VHF TV antenna pods Operated by the 193rd Special Operations Squadron based in Harrisburg, Pennsylvania

11 crew - pilot, copilot, navigator, mission control chief, flight engineer, loadmaster and five mission crew

Retractable AM radio antenna

Retractable HF antenna in tail pod

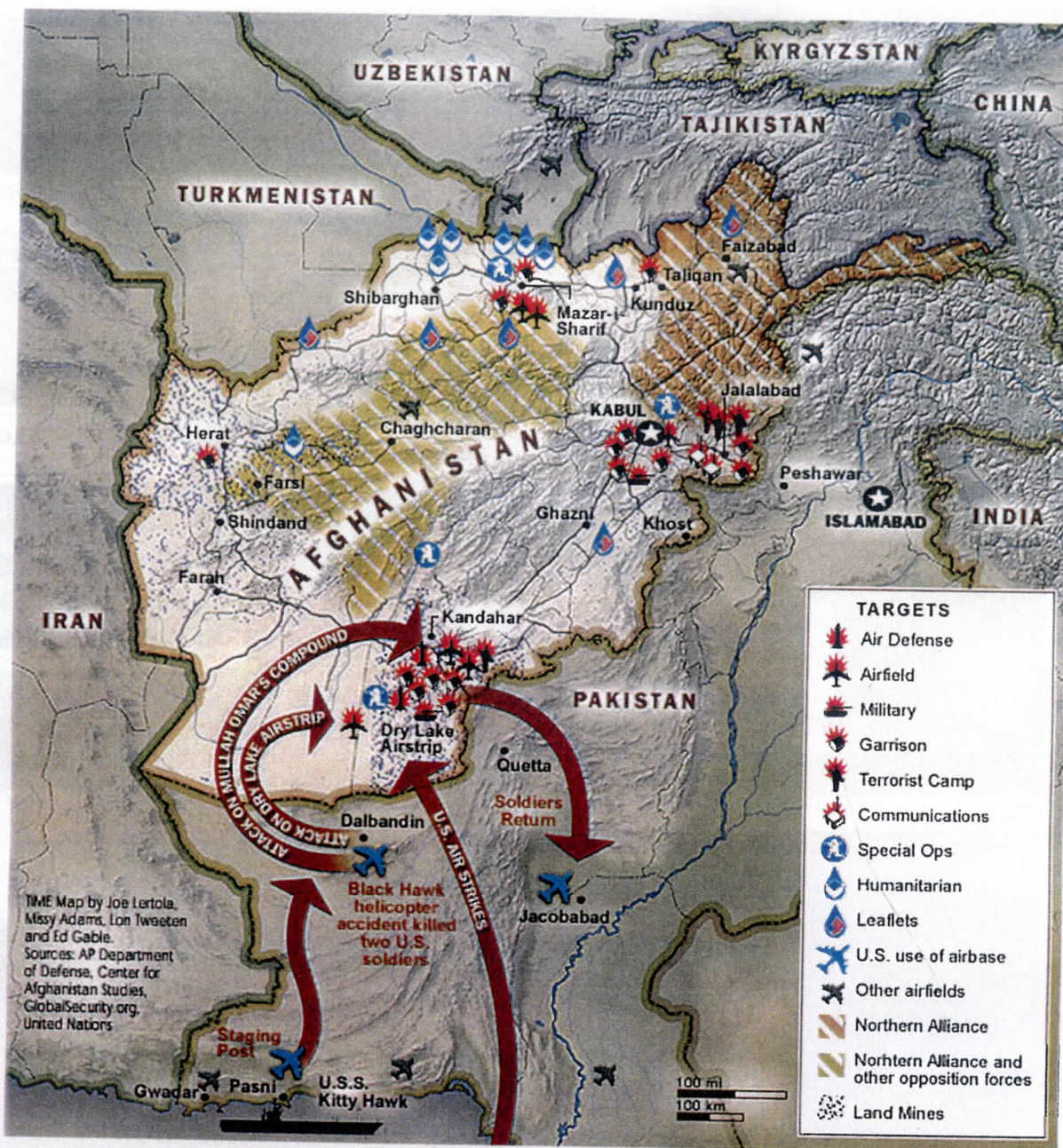
VHF/UHF TV antenna pod

Blade antenna

Leaflets The U.S. has dropped some half a million flyers with details of radio broadcasts and messages of friendship to Afghans	Wind-up radios ready tuned to U.S. broadcasts may be dropped	Range 2,100 miles
		Ceiling 20,000 ft
		Transmitters 6
		Antennas 10
		Receivers 8
		Cost \$70m

Sources: U.S. 193rd Special Operations Squadron / specialoperations.com

REUTERS

Vluchtelingenstromen